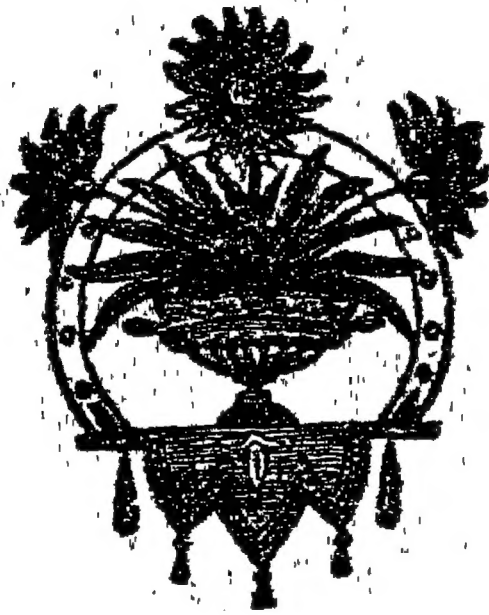

వేదజ్యోతిష గ్రంథమాల—34.

శ్రీ తులసీరామాయణము

శ్రీ ష్కీంధాకాండము.

(నిర్వచనము)

గ్రంథకర్త:

భాగవతుల నృసింహశర్మ.

శ్రీమదపరామాయణము

కీర్తిపీఠాంధాకాండము.

(మృతకము)

విజయవిజయ, విచిత్రవీరబాహ్మిని, ప్రతిష్ఠాచార్యులు, అభి సవభర్తృహరి,
శృంగారనాథాది గ్రంథకర్తలకు

భాగవతుల నృసింహశర్మగారిచే

విరచితము.

printed by:-COCANADA PRINTING WORKS,
COCANADA.

published by:-Bh. N. SERMA,
Proprietor, Vegu-Jukka Series,
Podipeddivari Street,
BERHAMPORE,
(Gajjam)

1st Edition
1000 COPIES.
1929

Copy right Registered.

(విలువ, రూ 1.0.0)

(అర్జును ప్రత్యేకం)

 For Copies apply to the Publisher.

మంచిలాభము!

బహుమానము!

త్వరచదువు!

వేగుఁజుక్కగ్రంథమాల చందాదారులు ముందుగ రు 6-2-0 మనియార్డరుద్వారా పంపిన సంవత్సరమునకు బ్రచురింపబడు 6 గ్రంథములు పోష్టుఖర్చులు మేమేధరించి పంపుటయేగాక బహుమానముగ దిగువ నుదహరించిన గ్రంథములలో నేయొక్కగ్రంథ ముకోరినను ఉచితముగ పోష్టుఖర్చులు భరించి పంపుదుము. ఇందువలన చందాదారులకు పోష్టు మనియార్డరు ఖర్చులక్రింద వృధావ్యయపడు రు 2-10-0 అను బహుమానగ్రంథ ముయొక్కవిలువ రు 1-0-0 వెరక రూ 3-10-0 లాభముపొందగలరు. చందాదారులు కాగోరువా రెట్టి ప్రవేశమును మీయ నవసరములేకయే సంవత్సరము చందా రు 6-2-0 ముందుగ మాకు బంపిన వారిని చందాదారులుగ జేర్చుకొని, పోష్టుఖర్చులు మేమేధరించి త్రై సకములను బంపుచుందుము. సంవత్సరముచందా ఒక్కసారి పంపలేనివారు అర్థసంవత్సరము చందా రూ 3-0-0 పంపవచ్చును. మూడుగ్రంథములు వారికి పోష్టుఖర్చులు మేమే భరించిపంపుదుము. అర్థసంవత్సరముచందా పంపి-వారికి బహుమానగ్రంథమియ్య బడెడు. గనుక వెంటనే సంవత్సరము లేక అర్థసంవత్సరము చంకాలను మాకార్యాలయము నకుబంపుడు. సుం|| చందా 6-2-0 తో క్రొత్తగా చందాదారులుగ చేరువారికిగూడ వారుకోరినగ్రంథ ముచితముగా యెసంగబడును.

— 1 బహుమానగ్రంథముల వట్టిక 1 —

1. ఉగ్రభైరవము:—డిటెక్టివ్ నవల 160 పుటలు కేలికొబైడు చిత్రపటతోభితము.
2. పద్మరాగము:—డిటెక్టివ్ నవల 245 పుటలు.
3. చపల లేక చాందబీబీ:—డిటెక్టివ్ నవల 200 పుటలు.
4. కాలీఘట్టవాస్యములు (The Mystery of the Calcutta) 272 పుటలు.
5. విషమరహస్యము:—డిటెక్టివ్ నవల 220 పుటలు.
6. దుర్గాదాసు:—(5 అంకముల నాటకము)
7. కాంతాపచారిణి:—(5 అంకముల నాటకము)
8. ప్రణయసామ్రాజ్యము:—నవల చక్కని క్లెబ్బాకాగితముపై ముద్రితము.
9. ఉత్తమవంచకుడు } (The Righteous Rogue) హాస్యరసప్రిధానము,
మూరళీధ్వని భావకవిత్.

భాగవతుల నృసింహశర్మ

వేగుఁజుక్క గ్రంథమాల,

పూడిపెద్దివారిబీధి, బరంపురం.

గంకాంబిల్లా.

స మా లో చ న.

విచిత్రమానపత్రిక.

సం॥ రం॥ చందా రు 4-0-0 మాత్రమే.

వేగుజుక్క గ్రంథమాలవారి యాజమాన్యమున ప్రతిమాసమును వెలువడును. ఇదివరకు వేగుజుక్క కథావళి ప్రచురింపబడినయు కారణాంతరమువలన శేతత్ప్రియ రణకార్యము నిమింపవలసివచ్చెను. కాని పలువురు చందాదారుల ప్రోత్సాహమున నేడు మఱి నీసమాలోచనపేర మాసపత్రికను ప్రచురింప సమకట్టితిమి. జయప్రద ముగ నీయుద్దయమును కొనసాగించుభారము చందాదారులయందును అంధ్రసారస్వతా భివృద్ధిని గోరు తదితర అంధ్రసోదరులయందును జెట్టితిమి. ఇందు పూర్వకవులయమూల్య శృంగారప్రబంధరాజములును సనాతన ధర్మముల సుద్బోధించు వ్యాసములును, భక్తి నెలకొల్పు విషయములును, మతసాంఘిక దేశీయ వివిధవిషయములును సాంఘిక చరిత్రాత్మక నిరూపక నవలలును ఆదర్శప్రాసాదముల మహామహుల యమూల్యవ్యాసములు ను బ్రచురింపబడును వివిధపత్రికలు జూడనవసరములేకయే మాసమాలోచన పత్రికను గమనించిన సర్వవిషయములు దెలియగలవు. ఈపత్రికకు చందాదారులు కాగోరువారు వెంటనే తెలియజేయుడు.

భాగవతుల నృసింహశర్మ.

అచ్చుతప్పులు.

		తప్పులు.	బిప్పులు.
పేజి.	పద్యము సంఖ్య.		
2	6	నొసంగినట్టి	మిసంగినట్టి
14	73	గంటివి	గంటివి
21	114	మిత్రదుఃఖంబు	మిత్రదుఃఖంబు
21	115	తనదుఃఖంబు	ఆత్మదుఃఖంబు
26	138	నాకలా కంబు	నాగలాకంబు
29	161	సకలసామ్రాజ్యంబు	సకలసామ్రాజ్యంబు
30	165	జనించి నాతని	జనించి నాడని
30	166	సుగ్రీవుడాపుడనుచు	సుగ్రీవుడాపుడనుచు
36	203	మణిని ధరించి	మణినిధరియించి
41	228	ఆక్షణంబు	ఆక్షణంబు
43	237	వనజాక్షుడు	వనజాతాక్షుడు
46	257	ఘనుడగుఖ్యాతి	ఘనుడగుఖ్యాతి
49	272	స్వార్థహితుని	స్వార్థరహితుని
63	347	నాచరాచర	జరాచర
69	383	మంతనములాడి	మంతనములాడి
85	475	వతునియె	వతుననియె
88	480	యంతటదైనను	యెంతటిదైనను

వజీయః గోష్ఠి తప్పులుఁడవచ్చును. దిద్దుకొని చదువుకొనవలెనని ప్రార్థన.

“రాష్ట్రేతరాంధ్రులు” Andhras Abroad.

ఇదియొక ఆంధ్రమాసపత్రిక. క్రాంతి నైజాం చుట్టింబడుచున్నది. సంవత్సరమునా ఒక రూపాయి యుదుగా చెల్లి:చవలెను. ఖరగపురపు ఆంధ్రజనసంఘమువారి యాజమాన్యమున ప్రకటింపబడుచున్నది. వీనికి ఈ ఖ్యసంసాదకులు ఆంధ్రభారత్తు భండారు దండపాణి పంతులుగారు ఇందు సా.ఘిక, ఆర్థిక, విద్యా, ఆరోగ్య, పారిశ్రామిక, నైతిక, వాఙ్మయ మతవిషయములగుర్చిన వ్యాసములుండును. రాష్ట్రేతరాంధ్రుల దాంధ్రత్వము స్థితత్వము వహించునటుల జేయుటకును, ఆ ధోర్యము ప్రచారము గావించుటకును, ఆంధ్రులకును ఇతరజాతుల వారికిని నడుమ పరస్పరసోదర భావము పెంపొందించుటకును, రాష్ట్రేతరాంధ్రుల సాఘిక కార్యములనెల్ల కేంద్రీకరించుటకును నిరంతరకృషి సేయును. రాష్ట్రీయ, రాష్ట్రేతర ఆంధ్రులెల్లరును స్త్రీ పురుష విచక్షణలేక చదువకులైన పత్రికారాజము. రాష్ట్రేతరాంధ్రుల నడుమ ప్రచారము గోరువారు “రాష్ట్రేతరాంధ్రులందు” ప్రకటించిన నె వ నోంధసిద్ధి న.దగలరు. వివరములు గోరువారు :—

“ఆంధ్రజనసంఘ గౌరవ కార్యదర్శిగారికి, ఖరగపురము”
అని వ్రాయనగును.

దేశబంధు.

ఇదియొక చక్కనిమాసపత్రిక. ఇందు చదువరుల కానందము గలిగించుకథలు యోగ, వైద్యవిషయములు, ప్రవాసనమలు, ఏకాంక శాటకములు చక్కగానొక్క సంవత్సరములో గీర్వాణ భావమును పాండిత్యమును గలిగించు సాధనము వాఙ్మయమున్నగు ననేక విషయములతో పేరుపొందిన పత్రిక.

సం॥ చందా రూ. 8.

దేశబంధు పత్రిక. కడపల్లి, తూపుర క పోస్టు

భారతీగ్రంథమండలి, సత్రెనపల్లి.

1 విజయ: — ఇయ్యది చరిత్రాత్మక పరిశోధకనవల. ఆంధ్రయక్షతీలామ ధైర్య సాహసముల కునికిపట్టు. వెల 1-0-0.

2 హిమ్మత్ సింగు : — చరిత్రాత్మకమగు నవల. 26కి పుటలు. ఇది చదవనిదే భారతీయుల మని గర్వింపకుండు. వెల రు. 1-8-0.

3 లోకనాయక శతకము : — భక్తిప్రతిపాదకము. వెల 0-8-0.

గమనిక: — మైసూరు నొకసారిశోరిన నగము వెలకే యెసగబడి ను. ఇప్పుడుప్రత్యేకము. ప్రతులు చాలస్వల్పముగ నున్నవి. వలయువారు త్వరపడవలెను. ఈ యవక శ మొక నెలవఱకు మార్కెష. కరుణను గోల్పోయి పోవలెను.

ప్రధానపోషకులు.

1. M. R. Ry. I. V. Sivaramadass garu, Mokhasadar
Narasingaraopuram.
 2. " K. Krishna Rao garu, Land lord,
Berhampore.
 3. " K. Gurnadha Rao garu, proprietor,
I. L. P. Press, Berhampore.
-

రాబోవు గ్రంథములు.

- 1 లీలాకుమారి:—అత్యద్భుతమైన నవల దరిదాపు 300 పుటలుం
డవచ్చును.

గ్రంథకర్త:—పోలవరపు రామబ్రహ్మయ్యగారు B A జిల్లా
కోర్టువకీలు రేపల్లె, గుంటూరు.

- 2 "రెయినార్":—నిరూపకనవల, హాంతకుఁ డత్యద్భుతసాహసిత
గ్రంథము. తుదిముట్ట జరుపనిదే విడువరు.

గ్రంథకర్త:—K. V. గోపాలరావుగారు.

- 3 "పితౄచంద్రావళి":—ఇది నవలా? నాటకమా? దీనినిగూర్చి
యేమనివ్రాయవలెను. యథార్థములగు సంఘటనములు గలి
గి, చదువుచున్న కొలదినొడలు పులకరింపజేయు సంశయ
లతో మెండుగ నిండుకొన్న యాగ్రంథము నెల్లరుఁ జదివి
యానందింపకపోరు.

గ్రంథకర్త:—S. V. రామమూర్తిగారు B. A. L.T.

స ర స శృం గా ర ము.

లే క

హే మ సుం ద రో పా ఖ్యా న ము.

ధరతగ్గి నది.

గమనింపుడు:

ఇది సీతబోధకమైన పూర్వకవిహిత అపూర్వపద్యకావ్యము. ఇందలి నాయికానాయక శృంగారచేష్ట లతిమనోహరములు. హావభావవిలాస శృంగారప్రదర్శనమున కిది నిదర్శనము. ఇదివలె కాంధ్రలోక మెఱుంగని గ్రంథరాజము. చక్కని 700 పద్యములు గలవు. థెనర్ వెయిటుకాగితముపై ముద్రితము. నిండు కేలికోబైండు. ముద్దులొలుకు అచ్చు. స్వర్ణాక్షరాలంకృతము. చిత్రకటశోభితము. చందాదారులకు ఖర్చులతో సహా రు 1-10-0. ఇతరులకు ఖర్చులతో 2-8-0 నుండి ఖర్చులతో రు 2 0 0 లకు ధరతగ్గి వుబుడెను. కొలదిప్రతులు మాత్రమే గలవు. త్వరపడుడు. ఆంధ్రపత్రికయందు 1924-25 సం॥ లో కొన్ని మాసములవర్యంతము మిక్కిలి గొప్పగా ప్రశంసింపబడిన గ్రంథరత్న మిదియే యని ఛాతకు లెఱుంగవలెను.

మచ్చునకు రెండు పద్యము లుదహరించుచున్నాను.

ఉ. “గాయకులార మేఱొక్కనుడు / గానకళాభ్యసవార్థ మంగనా
వాయకులార లెండిక పు / నారతికిన్ నిదురింపుఁ డింక భూ
వాయకులార” యంచుఁ దమజ్ఞానముఁ దెల్పినరీతిఁ “గుక్కుళో
కో”యని కోళ్ళుకూసినవి / కొండల బల్లెలఁ బట్టణంబులన్.

ఉ. ఆటవెలందికిం దగిలఁయందముఁ జందము లేకయుండినన్
బైటను జార్చునేర్పు, చనుబంతులఁ జాపియు జాపనట్టి స
య్యాటలు మందహాస పరిహాసములున్ నువుఁ బువ్వుఁజేనెబోల్
మాటలఁజాలు మా పుట్టకు / మందులు మాకులు పెక్కు లేటికిన్.

వలియువారు :—

భా॥ నృసింహశర్మ.

వేంగుజుక్క గ్రంథమాల,

పూడిపెద్దివారివీధి.

భరంపురం (గంజాం)

రాబోవు శృంగారప్రబంధములు-గమనింపుడు.

(1) రుక్మావతీ పరిణయము :—

రేకపల్లి సోమనాథకవి ప్రణీతము.

(2) శృంగార చుడాసముద్రపూర్ణ చందోదయము :—

చెన్నూరి శోభనాద్రి ప్రణీతము.

(3) బలరామచరితము :—

గుడారు వెంకటదాస విరచితము.

ఇట్టి అముద్రిత ప్రబంధరాజము లెన్నియోయున్నవి. ఇయ్యవి కష్టముపైవి సుపాదించి పాఠకుల కందజేయు నుత్సాహముచున్నాము. ఇక్కర్మమునకు చందాదారులును తదితర అధ్యమహాజనులును తగినంత ప్రోత్సాహ మొసంగిన నే కాని మాయిిప్పికము నెఱవేఱదు. పూర్వకవిప్రణీత అముద్రిత ప్రబంధములపై యభిసూనమున్నవారు వెంటనే వేగుజుక్కగ్గింధమాలకు చందాదారులుగ జేరుదు. ప్రవేశమును మీరునక్కరలేకయే మానరసశృంగారగ్రంథమునకు ప్రతికి వెంటనే అర్హులును కంపుదు. ఖర్చులతో సహా మీకు రు 2-0-0 లకే వి.పి. పంపబడును మీరు చందాదారుల వట్టికయందు జేర్పబడి, చందాదారుల కొసంగబడిన లాభములన్నియు మీకుసముత మొసంగబడును. గ్గింధమాలయందు ప్రవేశింపబడు ప్రతిగ్రంథమును మీకు బంపబడును.

భా! వృసింహరశ్మి.

వేగుజుక్క గ్గింధమాల,

పూడిపెద్ది వాణివీధి.

బరంపురం (గంజాం)

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః,

శ్రీమలినీరామాయణము

కిష్కింధాకాండము.

క. పావనిసేవితపదరా

జీవా ! నతసర్వజీవ ! ! స్నేహదృతసు

గ్రీవా ! కరుణాపూరిత

భావా ! బాహుబలజిత ! పంక్తిగ్రీవా !

1

శా. కుందేందీవరసుందరాంగములతో ! గోసాధుభూదేవతా

సందోహవనదీక్షతో, దనుజశిక్షాదత్తులై, మానిరా

దృష్టందం బెంతయు సంతసింప, సతినన్వేషించుచున్ బోవు గో

విందాంశోద్భవులన్ రఘూద్వహుల సప్రీతిన్ బ్రశంసించెదన్. 2

క. వరధన్వుల శుక్రితసన్నత

వరచరితుల, ధర్మకర్మపదులన్ మాయా

నరులన్, ముష్కరరిపుభీ

కరులన్, విజ్ఞానరత్నఖినులన్ గొలుతున్.

3

చ. కమలజవార్ధిజంబు, కలికల్మషనాశన మవ్యయంబు, మా

రమణముఖేందుసుందరవరంబు, శుభవ్రద, మెట్టివారికేన్

సుమధుర ముగ్రసంసరణశోకరుజాపహరంబు, రామనా

మ మనుసుధారసంబు మణిమంతులు గోలెద రెల్లవేళన్. 4

ఉ. తా నివసించి భక్తజనతాపము బాపము సంహరించి, వి

జ్ఞానమణివితానఖినినా భువి రాజలఁజేసి, ముక్తికిన్

స్థానముగా నొనర్చి మునిసంతతి సంతతమున్ నుతింప, గా

శీనగరంబు షేత్రముగ ! జేసినశంకరు సన్నుతించెదన్. 5

5

గీ. భూరిదుగ్ధపయోధి సంభూతమైన

గరళమునొసంగినట్టి యిక్కనటువోవ

రామనామామృతంబు నిరామయంబు

గాలకంతుండు సతతంబు నిగోలుచుండు.

6

గీ. కాశివాసికెక్కెను పుణ్యరాశియనగ

నచటమరణించుజీవుల ని నాదరించి

రామతారకనామయంత్రమును జెప్పి

మోక్ష మిచ్చెనుటలాక్షుని బొగడవలదె.

7

కా. మంధానాద్రినిబోలు రాముకథ సంసారాబ్ధి కూహింపఁగా

కంఠానాటము జ్ఞానరత్నఖనికిన్, నికైవల్య విద్యాసుధా

సంధానంబు గ్రహింపుమా వినుమ యోశైలాత్మజా యంచుని

ష్కింధాకాండము నిట్లు చెప్పఁదొడఁగెన్ శ్రీకంఠుడుత్కంఠతో.

మ. విస్మయితున్ వినుమా నిరంతర మహావృత్తాంత మాద్యంతము

తనుమధ్యా! వనజాతనేత్రుఁడు నుమిత్రాపుత్రుఁ డానిర్జనో

ర్విని సీతారమణీశిరోమణిని నిన్వేషించుచున్ ఋశ్యమూ

కనగంబున్ గని విశ్రమించి రతిదుఃఖపేంఘతస్వాంతులై.

9

చ. ధరణిద్యుజ్జించి, కన్నతలిదండ్రులఁబాసి, సమస్తరాజ్య మ

స్థిరమని యేవగించి, చనుదెంచిరి కాననవీధి కాత్మలో

నరియక; యిప్పు డిట్లు ఘటియిల్లినదంచు దలంకి వెన్మకు

దిరుగరు సంచలింప రిది నిధిరులలక్షణ మంబుజేక్షణ !

10

గీ. ఋషుల కానాలమైన యాఋష్యమూక

గిరిని విశ్రమించిన వీరవరులఁజూచి

పాలిభయమున సచటఁ బ్రవాసమున్న

సూర్యునిసుతుండు హనుమంతుఁజూచి పలికె.

11

“గీ. చూచితే వార లెంతటిశూరవరులూ ?

అఖిలకవ్వంబులంబడి / యరుగుదెంచు

సరణి గన్నట్టెడిన్ వారిజాడఁ జూడ

నరిగి పరికింపవలె వారిచరిత మనఘ !

12

ఉ. భూతలనాథులూ? పురుషపుంగవులూ? యెవరో గ్రహించి, సాం

కేతికసంజ్ఞతోడ నెఱిగింపు మొకప్పుడు వాలిపంపఁగా

నీతల కేగుదెంచిరని / యెంచితివేని ముఖంబువంచు మో

వాతతనూజ ! తత్త్వణమ / పాతెద నీగిరిఁ బాసి కానకున్.

13

గీ. అనిన సుగ్రీవునానతి / నవధరించి

బ్రాహ్మణబ్రహ్మచారియాపము ధరించి

వీరరాఘవసింహులు / విశ్రమించు

స్థలమునకు నేగె ననిలనందనుఁడు ఘనుఁడు.

14

గీ. స్వస్వరూపంబు వెలికిఁ గన్నట్టకుండ

మస్తకమువంచి భక్తినిమస్కరించి

మానులంబోలు రామలక్ష్మణుల పొంత

నిలిచె నముగ్ధుడై వానరకులవరుండు.

15

సీ. రామసౌమిత్రిలు / బ్రహ్మరివరు లంచు

నెంచి భక్తి నమస్కరించె నొక్కొక్క ?

దివ్యరూపులు వీరు / దేవాంశభవులంచు

వినతుఁడై మృక్కు లర్పించె నొక్కొక్క ?

శ్రీరామలక్ష్మణుల్ / చిద్విలాసులయంచుఁ

దలపెట్టి నముగ్ధుడై / నిలిచెనొక్కొక్క ?

మూలవిరాట్టిట్లు / పుణ్యాకృతులఁదాల్చి

యేతెంచెనోయని / యెఱుగె నొక్కొక్క ?

గీ. పుణ్యపుశుమలఁజూచునన్సృడు నమస్క
రింపవలెనంచు నట్లొనరించె నొక్కొక్క ?
సకలగుణధాముఁ డగు రామఁచంద్రునినందు
వీమిపరికించెనో యాతఁ డెఱుఁగుఁగాక.

16

“మ. నరనారాయణులో, భవాంశభవులో, నన్నేలు పుణ్యాత్ములో?
ధర్మవైఖుట్టిన యాయనంతులో, యనంతజ్ఞాన సుపన్నులో?
హరులో, సిద్ధులో, సాధ్యులో, గరుడులో? యక్షప్రభూ త్తంసులో
నరులో, కిన్నరులో? యెఱుంగనగునా? నాబోటికిన్ జెప్పడి. 17

ఉ. ఇమ్ముగ జ్ఞానచంద్రికల? నీనెడు మీముఖపూర్ణచంద్ర బిం
బమ్ములు, పుల్లపద్మములఁజైఘరిమెచ్చని మీవిశాలనే
త్రమ్ములు, ధర్మదేశతకు? స్థానములైన పవిత్రగాత్రసా
మ్యమ్ములు, మీర లిరువురు నమానుషవిగ్రహులంచుఁదెల్పెనుకా.

గీ. ఇంద్రసీలంబు స్వర్ణంబు? నిట్లు మాన
వాకృతులఁ దాల్చి యేతెంచి? నట్టులున్న
మీర లిరువురు నెవ్వరు? నీరవరులు
ధీరవరు లని మీతీరు? తెలియఁజేయు.

19

సీ. కంటకావృతఘోరకాంతారకఠినత

నీపాదపద్మంబు? లెట్టు లోర్చె?
గ్రీష్మాదిదుస్సహాయుతువులబాధల

నీకోమలాంగంబు? లెటొనఁపించె?
మణికిరీటములకు? మండనంబులఁ బోలు

నీతలల్ జటల నిఁజ్జేలదాల్చె?
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరత్రిమూర్తులలోన

నెవరు మీరు? తృతీయుఁ? డచటి కేగ?

గీ. ధరఁ బరోపకారార్థ మిదంశరీర
మనమనావోక్తిఁ బాలింపఁ నరుగుదెంచు
క్షత్రియులొ మీరు ? నామసంశయముదీఱ
నార్యవరులార ! దయయుంచి యానతిండు.

క. ధరణిన్ గాపాడఁగ నిదె
తరుణం బని లోదలంచిఁ ధర్మావనత
త్పరులై యీగతి మాయా
నరులై చనుదెంచిన నరనారాయణులూ ?”

క. అనిసన్ విని హనుమంతునిఁ
గని తస్మదువాక్యదేవగనామృతమున్.
దనివోవఁ గోలి రాముఁడు
వినిపించె స్వకీయగాథఁ విశదముగాఁగన్.

“చ. అసఘ! యయోధ్యకున్ దశరథావనినాథుఁడు పాలకుండు, మా
జనకుఁ డతండు, మే మతనిఁ శత్రువచఃపరిపాలనార్థమై
వనమున కేగుదెంచితిమి; ధాన్యరవంశము మాది, వీడు నా
యనుజుఁడులత్ముఁడు సుజనావనదత్తుఁడు, నేను రాముఁడన్. 21

గీ. భరత శత్రుఘ్ను లనఁగ సోదరులు గలరు
పురవరంబున; మాతొడఁ బాలితియొర్తు
లరుగుదెంచె, నాపెను దైత్యుఁ లపహరించి
రెచటనున్నదొ పెదకెదఁ మెఱుక లేక.

22

గీ. త్మాసురుండవో ? యంభోజసంభవుండవో ?
సాధుజనకింకరుండై న శంకరుండవో ?
నీదువృత్తాంతమంతయున్ దెలియజేసి,
మానమస్కారములఁ గొమ్ముఁ జ్ఞాననిలయ !”

23

క. శ్రీరామునివాక్యసుధా

ధారలతో, దోగి దోగి / “ధన్యుడనైతిన్.

ప్రారబ్ధ లబ్ధఫలమన

శ్రీరామావిభునిగంటి: / దృష్టిగొంటిన్.”

24

చ. అనుచు నమస్కరించి, నయనాంబుజబాష్పమరందధారలన్

తనుపులకాంకురంబులకు / చాహ్వాదమున్ బొనరించి, రామునిన్

మనమునఁగొల్చి, దేవనుతలముగళవిగ్రహాదివ్యయాకద

ర్శనములభించె నంచు మది / సంతస మొంది వచించె నీగతిన్.

క. భవదీయదివ్యమాయా

వివశాత్ముడనై విమోహవిభ్రాంతిని నీ

వెనఁడవొ గ్రహింపఁజాలక

అవివేకము వెల్లడించి / యజ్ఞుడనైతిన్.

26

గీ. హీనసంకల్పమతిని నిన్నెఱుంగలేక

జ్ఞానమున్దక్కి పశ్చించి / జడుడనైతి

నీ వెవండవొ యూహింప / నావశంబె?

నన్నెఱుంగవె వైకుంఠనాథ చెవును.

27

చ. అరయికలేనిపామరునియట్లు నటించెను, నీనుమాయచే

బొరపడితిన్ భవచ్ఛరితమున్ దలపోయక మోసపోతి; నీ

చరణములన్ భజించి భవసాగరమీది తరింపనున్న కిం

కరుడను, నానరుండ, ననుకంపవహింపును, యుద్ధరింపుమా. 28

గీ. సర్వశక్తిసంపన్నుండు / సర్వసాక్షి

రాముఁ డమృతధాముండు, నా / ప్రభువరుండు;

సేవకుఁడు స్వామికంటెను / శ్రేష్ఠుడగునె?

ఎల్లెఱుగుదు నీమాయ / నిసకులేక?

29

క. చైతన్యమూర్తి పని నేఁ
జేతంబున నెఱుంగలేక | చింతిలితిన్ నీ
వేతన్నాత్మఁడ వనుచున్
నాతప్పు తుమింపు మనఘ! | నతసేవకుఁడన్. 30

గీ. నీదు మాయావిమోహితనిఖిలజీవ
ములకు నీకృపచేఁగాదె | ముక్తిఁగలుగు
నాదువాక్యంబులకుఁ బ్రమాణంబవీవు
నిరుపమాకార! రఘువీర! | నిర్వికార! 31

ఉ. జ్ఞానపథానువర్తినయి | నాప్రభువద్య భజింపఁగోరెదన్
గాని, తదన్యమున్ దెలియఁగా మదిఁగోదలపోయి స్వప్నమం
దైనను, తండ్రిఁగాక నుతు | డన్యవినమ్మునె? స్వామిఁబాసి యే
మానవునైన సేవకుఁడు | మానసవీధిని విశ్వసించునె? 32

గీ. భక్తుఁ బోషింప రక్షింపఁ | బ్రభువరుండు
నిలిచియుండఁగ సేవకుల్ | నిర్భయముగ
వసుధనెల్లడ విహరింపవచ్చుఁగాదె
మానిహితకామ! శ్రీరామ! | మధురనామ! 33

చ. అని వినుతించి, రాఘవుపదాబ్జయుగంబునవ్రాలి, భక్తిమైఁ
గనులనుమోడ్చి, మేనఁ బులకల్ తలలెత్తఁగ లేచి తత్త్వ
బున నిజవాసరాకృతిని | పొల్చినయంతనె రామచంద్రుఁ డా
హనుమను కౌఁగిలించుకొనె | నత్యనుశంప రహింప నింపుగన్. 34

గీ. అన్యరూపంబుఁ దాల్చినయంతవలకు
హనుమకున్ దూరముగ నున్నయట్టిరాముఁ
డపుడు దగ్గర కేతెంచి | యతనిబట్టి
కౌఁగిటన్ జేర్చె బ్రేమంబు | గడలున్ నఁగ. 35

గీ. కనుల నానందబాష్పంబులను త్యజించి
రామచంద్రుండు భక్తుశీర్షంబుదడిపె
బ్రేమరసమున స్నాతుడై | హృదయతాప
మణగెనని సంతసించె నయ్యనిలసుతుడు. 36

గీ. అంత మార్తాండకులవర్యుఁ | డాదరమున
ననిలసుతుఁగాంచి యాతనియాత్మ నెఱిగి
భక్తజనశేఖరుం డనుభావమునను
ఇట్లు లనియెను తనప్రేమ | మినుమడింప. 37

“మ. అనుమానింపకుమోయి, నీనహజసోహార్దంబు, నీవర్తనం
బనురాగాంకురదోహదం బనుచు నే | నామోదమున్ బొందితీన్
వినుమా, లక్ష్మణుకంటె నీ. ద్విగణితప్రేమంబునన్ జూచి నీ
కనుకూలించెద నీపరిస్థితుల నే | నాలించి పాలించెదన్. 38

గీ. అఖలజీవులఁ బ్రేమించి | యాదరించి
అన్యగతి నెఱుంగక నన్నహర్నిశంబు
విశ్వసించి భజించి సేవించునట్టి
భక్తవరునకు నేను సేవకుడ ననఘ! 39

గీ. ఈచరాచరసృష్టియం | దెల్లయెడల
గోచరించెడువాని సంకోచ ముడిగి
నిశ్చలంబగుభక్తి ధ్యానించునట్టి
ఆర్యవర్యుండు నాకుఁ బ్రేమాన్వయండు.” 40

క. అనియిట్లు కూర్మిఁబలికిన
వనజాక్షుని సుప్రసన్నవదనముగని యా
హనుమంతుడు నెమ్మనమున
ననలేనిప్రమోదమొంది | యిట్లనె భక్తిన్. 41

ఉ. ధీవరుఁ డార్యసజ్జనవిధేయుఁడు, సద్గుణమండనుఁడు, ను
గ్రీవుఁడు నుస్వభావుఁడు గిరికి నివసించుచునున్నవాఁడు, మీ
సేవకు మైత్రికిఁ దగినశిష్టుఁడు వానరనాథుఁ డాతఁ డో
శ్రీవర! రామభూవర! విశిష్టజనావన! లోకపావనా! 42

గీ. అతనికష్టము వారింప ॥ నభయ మొసఁగి
స్నేహముం జేసితిరయేని ॥ శీఘ్రముగను
వానరులఁబి మి కార్యభార మూని
సతియుదంతంబుఁ దెలుపు నిస్సంశయముగ. 43

మ. అని శ్రీరాముని లక్ష్మణుఁ దనవిశాలాంశద్వయిఁ బూని చ
య్యన శైలాగ్ర మతిక్రమించి తనకై ॥ యచ్చో నిరీక్షించువా
నిని సుగ్రీవునిఁ గాంచి ముందు నిలిచెన్; ॥ శ్రీరాము దర్శించినం
తనె సుగ్రీవుడు సంతసించె “భళిరా ॥ ధన్యోస్మి”యం చాత్మలో.

గీ. “అనఘులార! నాపూర్వపుణ్యము ఫలించె,
సార్థకంబయ్యె నాజన్మ ॥ మవనియందు,
ఆదట నలంకరింపుఁ డీయ్యాసనముల
నతులమతులార! నానమస్కృతులఁగొండు.” 45

గీ. అనుచు శ్రీరామలక్ష్మణులను నుతించి,
ఆననాసీనులక జేసి ॥ యర్కసుతుఁడు
“ఆత్మభక్తునకుఁ హితమైనదాని
దైవముఁఘటించు” నని మతిక ॥ దలఁచి యులరె. 46

గీ. అంత మతిమంతుఁ డగు హనుమంతుఁ డలరి
రామసుగ్రీవులం జూచి ॥ పశ్చింతు
ఎలమి ననోన్యవృత్తాంతముల వచించి
సఖ్యముగల్ప దేవతల్ ॥ సన్నుతంపు. 47

గీ. అగ్నిసాక్షిగ శ్రీరాముఁ ॥ డభయ మొసఁగి
అతనితో స్నేహము న్ జేసె; ॥ నాక్షణంబు
ఎట్టియాపదవచ్చిన ॥ నీడఁజోక
సాయమున్ జేతుననియె భాస్కరసుతుండు.

48

సీ వహ్నిప్రసాదప్రభావంబునన్ గాదె
యనుజులతో రాముఁ ॥ డవతరించె
యజ్ఞాగ్నిహోత్రావళార్థంబు స్త్రీహత్య
యనక రాముఁడు తాటకను వధించె
వీతిహోత్రుఁడు సాక్షిభూతుండుగా నాడు
విలుదుగించి రాముండు ॥ పెండ్లియాడె
అగ్నిహోత్రమునంద ॥ యాత్మరూపము నాచి
సీత మాయామయోపేతయయ్యె

గీ. అగ్నిచే లంకను దహించె ॥ ననిలసుతుఁడు
అగ్ని రామాయణమునకు ॥ నాదిబీజ
మగ్ని యఖిలజీవులహృదయములఁ గలదు
అగ్ని ప్రత్యక్షదైవతం ॥ బుడగ బుధులు.

49

గీ. అపుడు సుగ్రీవుతోడ రామానుజుండు
రాక్షసులు రామచంద్రునిరామ నపహ
రించిన యాదంతమున్ వివరించినంత
నినసుతుఁడు రామునిన్ జూచి ॥ యిట్లు లనియె.

50

గీ. అర్కకులుఁడవు నీవు, నే ॥ నర్కసుతుఁడ
మనకు సతివియోగంబు సమాన మనఘ!
ఇరువురకు శత్రుసంహారజేచ్ఛనమము
అక్కతంబున మననెయ్య ॥ మతిశయించు,

51

గీ. విధిలవంశాభిజాత నీమలతమిన్న
మన యపారదుఃఖసముద్ర మధనమునన
నీదుగృహలక్ష్మీ చేకూరు నిర్మలాత్మ!
కోర్కెలు ఫలించు దైవానుకూలగతిని.

52

గీ. కార్య మరయుచు మంత్రశ్రేణిరులతోడ
నొక్కనాఁ డిట నేనుండ నినువరినుండి
“రామ శ్రీరామ” యనుచు, వస్త్రమునఁగట్టి
అభరణములఁబడవైచె నితనియోర్తు.

53

కం. కనుఁ డీయాభరణంబుల
వనితామణియేడ్చి నేలఁబడవైచిన దో
యినకులతిలకా యని యా
యినపుత్రుఁడు ముల్లఁదెచ్చి నిచ్చెన్ బీతిన్.

54

గీ. రామచంద్రుండు స్వర్ణాభరణము లెల్ల
నాతురతఁజూచి గుండెల నికర్ది యేడ్చి
సుదతివస్త్రాభరణములఁ జూచినావె
పోల్చిచెప్పుమా యనుచుఁ దమ్మున కొసంగె.

55

గీ. “నిత్యపాదాభివందననియతికలన
జానకీదేవిపాదభూషణనుమాత్ర
మేనెఱుంగుదు నన్యంబు నిఱుంగ ననఘ !”
అనుచు వచియించి యేడ్చె రామానుజుండు.

56

మ. పినుఁడి రాఘవులార! జానకిని నన్వేషింప యత్నంబులన్
బాసరింతున్ విరహాగ్నితప్తమతులై నిమోహంబుచేఁ గార్యసా
ధనమార్గంబుఁ ద్యజించి రోదనమునన్ నిర్భయంబు పర్జింపరా
దనిసుగ్రీవుఁడువల్కె రామునకు ధైర్యస్థైర్యము ల్ నొక్కనన్. 57

ఉ. అంతట రామచంద్రుఁడు దయావరతంత్రుఁడు సూర్యపుత్రుఁడై
త్రాంత మెఱుంగనట్లతనిదాపుననిల్చి వదించె నిట్లు లే
కాంతగుహాంతరంబులను | కాపురముండఁగ హేతువేమి? నీ
వింతభయంబునన్ మెలఁగనేటికి నా కెఱిగింపు మంతయున్.

ఆ. వె. ఈ వెవండవొక్కొక్కరియీ వానరులతోడ

నిట్లు లిచటనుండ | హేతువేమి?

నీ నివాసమేడ? | నినుఁ గాంచిపెంచిన

తల్లిదండ్రు లెవరు? | ధన్యచరిత!

59

చ. మనుజులమాటలున్ గ్రీయలు | మన్ననలున్ గనుపట్టు నీ వ్రవ
ర్తనమున, నీశరీరము విరాజిలుచున్నది వానరాకృతిఁ;
వనరుహసంభవుండు నరవానరజాతికి మైత్రిఁగూర్పఁగా
నిను నృజియించెనో? సఖుఁడ! | నీకథ నా కెఱిగింపు మిత్రతీఁ.

చం. “వినుఁ డొకనాఁడుబ్రహ్మ తనవ్రేలను నేత్రమలంబు దీసి నే
లను బడవైచినంత నొక్కలావరివానరుఁ డాక్షణంబునఁ
జననముఁ బొందె, వాఁడు బలసంపదచేఁ దనకుఁ సమానుఁడౌ
నచుచు విరించును డొసఁగె | సార్థకనామము ఋక్షరాజు నాఁ.

గీ. అంత న వ్యాసరోత్తముం | డబ్జభవుని
వదముల కెఱిగి “నీయాజ్ఞఁ | బడసి నేను
చేయఁదగుకార్య మెయ్యది | చెప్పు మనఘ!”

అనిన విని యిట్టులనియె నవ్వనజభవుఁడు.

62

చ. “వనముల సంచరింపు మని వార్యబలంబునఁ, బాపకర్ములన్
దనుజులసంహరింపుము వ్రథంబున నీ కెక్కురెనవేళలన్
దినము ఫలంబులన్ దనివిదీఱఁగ, మీఱఁగరాని మేటియన్
ఘనతను బొందు ముత్తములఁగిగా ముచ్చుచుండుము భూతలంబునఁ.”

గీ. అనిన విని యాజ్ఞఁబాలింతు | ననివదించి
బ్రహ్మచెప్పినచొప్పున | నానరోత్త
ముందు వనముల విహరించుచుండె, నంత
నొక్కనాఁ డాతఁ డడవిలో | నొక్కయెడను.

64

క. గుండముఁ బరివేష్టితతరు
కాండము, నానాకుసుమనుగంధాంబుసుధా
భాండముఁ, బ్రీపుల్ల వంకజ
షండముఁ, బరికించెఁ గీశశత్రుముఁ డనఘా !

65

గీ. తనమవ్రతబింబమున్ గుండమునను గాంచి
వ్రతిఫలించిన తనవికారములఁ జూచి
అన్యఁ డెవ్వఁడో లోఁగలఁ | డంచుదలచి,
అటచి, తత్ప్రతిధ్వనులఁ దానాలకించి.

66

గీ. ఆగ్రహవేశముం బొంది | యాక్షణంబ
అందుఁ గుప్పించి, స్నాతుఁడై | యరుగుదెంచి
గాత్రమున వింతమారుపు | గలిగె ననుచుఁ
జూచుకొనఁ దాను చక్కని | నుదతియగుట.

67

“మ. భళిరా! యేమిది? తొంటిపూపు తొలఁగెన్ పద్మాక్షీనై నిల్చితఁ
గలయో? నిక్కమొ? భ్రాంతియో? యకటవాకర్మబా? క్రొందఱు బె
ల్లులుఁగుల్లుల్ గల కల్లుతాడరొకొ యీగుండంబులోఁజొచ్చినక
జలజాతోద్భవుచూయయో? యెటుఁగఁబు? స్వంబెల్లుక్షీణించెనో.”

క. “మగతనము వోయె”ననుచు

“భగవంతుని మాయఁదెలియ | వశమా”యనుచు

వగబిట్టి వగర్చిన య

వ్యగలాడిని జూచి తిదగ్రిభాస్కరు తెలిమి.

69

గీ. ఆపెచక్కదనంబుఁ గాఁగూర్తుఁ డగుచు
నింద్రుఁ డీక్షించి మోహించి / యింద్రియంబు
తెలఁదివాలంబుపై జాఱివిడిచినంత
వాలి జన్మించె రెండవశూలియనఁగ.

70

గీ. ఆపెముఖదద్దముం గని / భాస్కరుండు
వలపుపెంపున వీర్యంబు / నిలువలేక
వడఁతిగళమునఁ బడునట్లు / విడిచినంత
జనన మొందితి నుగ్రీవుఁ / డనఁగ నేను.

71

గీ. మమ్ముఁగాంచిన పిమ్మట / మగతనంబుఁ
గలిగె వానరవిభున కిక్కజముదోపఁ;
నతఁడు మాయిర్వరన్ గొని / యబ్జభవున
కీయుదంత మాద్యంతంబు / నెఱుకచేసె.

72

చ. వనరుహ సంభవుం డవుడు / వానరనాథునుదంతమంతయున్
విని, “భగవత్తత్వంబు గమనింపఁగరాదు బలీయ మింతకున్
దనయుల నుత్తమోత్తముల / ధన్యులఁగంటిని లోపమున్నదే”
యనిమముఁజూచికుల్యేఁజతుఁరాస్యములన్ జఱునవ్వులొల్కఁగ.

గీ. “ధీరవరులార ! దక్షిణాదిశకుఁబోయి
అచటినగరంబుఁ గిష్కింధ / నాక్రమించి
అతులరాజ్యంబు స్థాపించి / యనుభవింపుఁ
డఖిలసుఖముల మీహృదయంబు లలర.

74

గీ. రఘుకులంబున దశరథరాజవరుని
గర్భమున నాదివిష్ణు వావిర్భవించి
వనములఁ జరించు; నతనిదర్శనమువలన
సకలకల్యాణములు మీకు / సంఘటెల్లు.”

75

గీ. అజ్ఞసంభవువాక్యంబు ల లాలకించి
అతనికిన్ మొక్కి కిష్కింధ ల కరిగి మేము-
సకలరాక్షసవీరుల ల సంహరించి
ఖ్యాతిఁగాంచితి మెల్లరు ల నభినుతింప.

76

శా. బంధుశ్రేణినుతింప, దుర్భరరణివ్యాపార మేపారఁగా
స్కంధావారముఁగూర్చి శత్రునృపులకాశాసించి, దుర్వారగ
ర్వాంధాఁడందుఁడన్ యశంబు దశదిగ్భాగంబులన్ నిండఁ గి
ష్కింధారాజ్యము నేలె వాలి విజయశ్రీధాముడై భీముడై .77

గీ. రావణునితోడి మైత్రి యేర్పడినదనుక
వాలి దనుజాంతకుండని ల ప్రిణుతిఁగాంచె;
నిరువురకుఁ గామినీవాంఛ ల యేకమగుట
పాఠిసఖ్యంబు క్రమముగ ల మేరమీఱె.

78

మ. అదియట్లుండఁగ నాలకింపు మొకనా ల డత్తుగ్రవీరుండు, దు
ర్మదహంవీరులసంహరించిన మహామాయావి, మాయావియక
త్తదశారాతియొకండు, రాక్షసులు ప్రేరేపింప గర్వించి, న
న్నదిరింపంగలమేటి యెవ్వఁడని తా ల నేతెంచె మావీటికి. 79

గీ. వినుము మాయావి దుందుభు ల లనెడువారు
మయునికొడుకు లసాధ్యు లమర్త్యులకును
అందు మాయావికఁటె మహాబలాధ్యుఁ
డతులవీరుండు దుందుభి ల యనెడువాఁడు.

80

క. నాతరము గాదు దుందుభి
పోతరమున్ నీకుఁదెల్పఁ ల బో తతనికిమేల్
జాతరయగు; వానింగని
కాతరభావంబుఁబొందుఁ ల గాలాంతకుఁడు.

81

క. దుందుభికంఠధ్వని రణ

దుందుభి, యాలించెనేని | ధూర్జటికై నక

దుందుడుకుఁ బుట్టు; వానికిఁ

దుందుభమగు నెట్టిబలుని | దోర్బలమైనక.

82

గీ. అనఘ మాయావియనువాఁ డహంకరించి

పురబహిర్ద్వారమున నిల్చి | బొబ్బరించి

రమ్ము రమ్మనినఁత శూరవరుడైన

వాలి జృభించె లయకాలశూలిఁ బోలి.

83

గీ. కాలమేఘగర్జారవం | బాలకించి

చెలఁగి సింహంబు మాటుగర్జించునట్లు

బొబ్బరించిన మాయావియు బృణంప

వాలి గర్జించె దశదిశల్ | వణకునట్లు.

84

గీ. శాత్రవవిజృంభణంబు నేమాత్రమైన

నోర్వఁజాలని వాలి యత్యుగ్గుఁ డగుచు

నిజభుజాస్ఫులనధ్వని | నింగిఁ దాక

రమ్మరమ్మని వానియురమ్మఁ బొడిచె.

85

చ. పిడుగులురాలునట్లు వృథివీస్థలి కంపిల, వాలియేపుమైఁ

బొడిచినయొక్కపోటునకుఁ | బొంకముబింకముఁ దక్కి వాడు వ

ర్విడి నికటస్థవర్వతద్రీద్రముఁ జొచ్చినయంత, వాలియు

విడువక వెంబడించె నటవిన్ గలసత్వము లెల్ల భీతిలక.

86

చ. “గిరిదరిపొంతనిల్చి కరికించుచు నుండుము వీనిఁజంపి న

త్వరముగ నేగుదెంతు”నని | వాలి ననుం గని పల్కినంత, ను

స్థిరముగ ధైర్యమన్ హృదయసీమను నిల్చి చలింపకుండఁ గం

దరమనుగ చుచు నీ కరిచినాడను మోగమ దాక విశ్రమా !”

గీ. వాలి రాతేదు, శైలగర్వరమునుండి
భూరిరక్తప్రవాహంబు ల పొరలివచ్చె;
సంచలించితి వాలినిఁ ల జంపినట్టి
అసుర చనుదెంచి ననుజంపు ల ననితలంచి. 88

ఉ. వాలినిఁ జంపినట్టి బలవంతుఁడు నన్ను వధింపకున్నె, మా
ప్రాలు జయింపకున్నె యని ల పొక్కితి నేమియుఁబాలుపోక; పా
ల్మాలిక నిల్వరా దిఁకఁ బలాయనమే తగుకర్జమంచు, నా
శైలమునుండి పర్వడితిఁ ల జయ్యన నాత్మపురంబుపొంతకున్. 89

చ. పరువిడి వీడుజొచ్చి మది ల స్వాస్థ్యముఁబొందితి, వాలి వైరిచే
మరణము బొందియుండునని ల మంత్రులకున్ గలయాప్తకోటికిన్
జరిగినదంతయున్ దెలిపి ల చాలదినంబులు వేచి వేచి వే
సరితిని; యంత నొక్కదివసంబున మంత్రులు పల్కిరిగతిన్. 90

క. “కంపాపురవాసుల నను

కంపామతినేలఁదగినఘనుఁడవు, పురిఁబా

లింపుము, దుఃఖింబును చా

లింపుము, సుఖముంపు మింక ల క్షేకం బేలా?”

91

ఉ. ఇంతకు దుఃఖభారమున ల నేడ్చినఁ జచ్చినవారు వత్తురే ?
చింతకుఁ జిక్కి యాగతిఁ గృశించి నశించిన లాభమున్నె ? ధీ
మంతుఁడ వాలకింపు మనుమానము బొందక రాజ్యమేలి సా
మంతులు మేలనన్ ప్రజలమన్ననలన్ గొను మర్కనందనా” 92

గీ. వలదు వలదంటి, వినకనిర్భంధమునను

పట్టముం గట్టి పెడలిరి ల పొరవరులు;

ప్రజల కనుకూలముగ రాజ్యభార మూని

జడపుతో నెట్లా కాలంబుఁ ల గడపుకొంటి.

93

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు ప్రళయార్కునిబింబముఁబోలుమోముతో
నంతకుఁబోలి వాలి భయదాకృతితో వడి నేగుదెంచి, యా
శాంతములన్ ప్రతిధ్వనిబలయల్పడ హుమ్మని హుంకరించి, నా
చెంతను నిల్చి నన్నుఁగని । ఛీ యని కన్నులు జేవురింపఁగన్. 94

చ. పటపట దంతమల్కొఱకి । వాల మొకించుక మీఁదికెత్తి, యు
త్కటముగ ఘర్మజాలము ముఖంబునఁ గ్రమ్ముకొనంగ “ద్రోహివై
యిటకరుదెంచి నేను గతియించితి నంచుఁ దలంచి, నాపురం
బటమట నాక్రమించి తకటా! । కకటాత్ముఁడ సోదరుండవే? 95

గీ. ఏను మాయావిని వధింపఁ నేగినంత

నదను చేకూరెననియెంచి । యాక్షణంబ

యచటి కరుదెంచి నాపురం । బేలుచుఁటి”

వనుచు గోషించి దూషించె । నంతఁ బోక.

96

ఉ. ఈశ్వరసాక్షిగా రఘుకులేశ్వర నిక్కముఁ జెప్పుచుంటి, యా
క్షున్వరగద్గదంబున వెసనో నను గట్టిగఁ దిట్టి కొట్టి, స
ర్వస్వము స్వీకరించి, బహుభంగుల నే బ్రతిమాలించుండెనన్
భాన్వరగాత్ర నాదుకులభామినిఁ బట్టె బలాత్కరించుచున్. 97

క. తారను, సురుచిరనఖజిత

తారను, నావలపుఁబంచదారను, ప్రేమా

ధారను, సముదారను నా

దారను గొనె నేను బాష్పధారను విడువన్.

98

ఆ. వె. ఒక్కవాలి తక్క । యొక్కలుం డెవ్వఁడు

నన్ను గెలువలేడు । నలిననయన !

వాసిపేరు విన్న । వణకుఁబో నామేను,

వాలి కా లినిచ్చి । వచ్చినాడ.

99

సీ. నిత్యజయావాల / నిరుపమకరవాల

వాలఖండితదాన/వాలి వాలి

నిర్వక్రవిక్రము/గర్వధూర్వహసర్వ

శూరగజాసుర/శూలి వాలి

వ్రస్తుతప్రత్యర్థి / బలశాలి కులవన

కీలితలయకాల/కీలి వాలి

జుష్టనికృష్టారి/దుష్కర్మమర్మ దు

ర్మదపంకతీవా/శులి వాలి

గీ. వాలవిక్షేపణోద్భూత / పవనచలిత

నప్తసాగరవేష్టిత/శైలి వాలి

వ్యగుఃడై వాలి యుగుఃడై / యాగ్రహించి

నిగ్రహించిన నెవ్వఁడు / నిలువలేడు.

100

ఉ. రావణకుంభకర్ణముఖ/రాక్షసకోటి నెదుర్పఁజాలు ను

గ్రీవుఁడ నేను, వాలి నెఁగిరింపఁగఁజాలను, హేతు వేమనన్

దేవవిభుప్రద త్తరమణీయమణీమహిమాన్వితం డతం

ఊోవనమాలి ! వాలి నెటు / లోర్వఁగవచ్చుచు సంగరంబునన్.

గీ. శత్రుభయమున సకల దేశములఁ దిరిగి

ఘుఁడగుమతంగమునిశాప/కారణమున

నిచ్చటికి వాలి రాఁడని / యీనగోద్ర

మున వసించుచునుంటి నో / యినకులేంద్ర !

102

చ. అనవుఁడు రాముఁ డిట్లనియె / నర్కసుతుంగని “మిత్రరత్నమా!

వినియెద, వాలి నేటికిశిషించె మతంగమహామునీశ్వరుం

డనఘుఁ డకారణంబుగ దురాగ్రహ మొందునె? యాశ్మసోదరున్

దునిమిఁ నీనహూపరుని / దుగ్ధింక దుంకుభి మిన్నకుండెనే?”

ఉ. ఖౌ నని మంచిప్రశ్నయని | యర్కజః డిట్లనె “నాలకింపు మో
మానవనాథ ! దుందుభి యమానుషవిక్రమవీరసింహుః డీ
దానవవీరులం దతః | ధాటికిఁ దాళినమేటి నెచ్చటఁ
గానము, భీరదుండు లయకాలున కేనియు నింత యేటికిఁ.

గీ. ఆతఁ డనివార్మబలవంతుఁ | డాతతాయి
దిగ్విజయమంచు వాఁ డెల్లదేశములను
దిరిగి, హిమవంతునిఁ బెకల్పుఁ | దివిరినంత
నచ్చటి మునీంద్రుఁ డొకఁ డిట్లు | లనియె ననఘ ! 105

ఉ. “ఇన్నగముఁ బెకల్చిన నహీచుఁడ వాడువె ? చాలుఁజాలు, నీ
యన్నను జంపి యేగినబలాధ్యుని వాలినిఁ జంపలేక నే
నెన్నఁగరానిమేటి నని | యెల్లెడ కేగెను సిగ్గులేక, పొ
మ్మన్న నతండు వాలి నెటు లైతెన వధించెననంచుఁ బెద్దరఁ .106

ఉ. హుమ్మని హుమ్మరించి యతుల్యోగ్రబుండవటోయి వాలి! రా
రమ్మనినంత వాలి యదిరా యద నిప్పుడు చిక్కెనంచు యు
ద్ధమ్మన కేగి వానిభుజదర్ప మణచి వధించి వాని కా
యమ్ముచు మీఁదికిఁ విసరినంతనె రక్తము త్రొళ్ళె నెల్లెడఁ.

గీ. తనదు నాశ్రమంబునను రక్తంబు బడిన
యంతనె మతంగమునివర్యుఁ | డాగ్రహించి
వాలి యిచటికి వచ్చెనేఁ | వానిశీర్ష
మాత్రుణమ వ్రయ్యలగుఁ గాక | యని శపించె. 108

క. మునిశాపము నలుగడలను
వనమున దావాగ్నిభంగి | వ్యాపించిన యం
తనె విని-భీతిలి దేవేం
ద్రునినందనుఁ డీనగమును | దొక్కుట మానఁ. 109

గీ. అక్కతంబున నిక్కొండఁ దక్కి యొందు
స్థలమునకుఁ బోవ నెన్నండుఁ సాహసింప
వాలిపేర్విన్న నామేను పణఁకుచుండు
నెట్లు రక్షించెదో నన్ను నినకులేక ! 110

గీ. అక్రమముగ నాసర్వస్వ పాత్రమిచ్చె
నంతతోఁ బోక నాభార్య నపహరించె
నలవుగలవానిజే న్యాయ్యమవనియందు
నన్నుఁ గాపాడజైవ మున్నాఁడో లేడో? 111

క. అనినా విని శ్రీరాముఁడు
తనమోమునఁ బిన్ననగవు తళుకుల నీనా
జరసుతుకరమునఁ గర మిడి
అనఘా యని ధనువుబూని యనె నిల్లెమిన్. 112

చ. అతులితవీరసింహుఁ డని ప్యాతినిఁ గొంచినవాఁడు ధర్మక
డ్ధతిని చరించు టొప్పు, నదితప్పినవాఁ డధమాధముం డుమా
పతియు విరించుచుం డతనికత్తుము నిల్చిన నొక్కకోలన
ప్రతిహతసుప్రతాపబలవంతుని వాలిని సంచరించెదన్. 113

ఆ. వె. తా సమర్థుడయ్యుఁ దన మిత్రదుఃఖంబు
దొలఁగఁజేయకుండ మెలఁగువాఁడు
కూరవర్తనుండు కుటిలుండు కఠినుండు
వ్వానిమోముఁ జూడవలదు వలదు. 114

గీ. తనదు దుఃఖంబు తలఁపఁ గొండంతయయ్యు
నఖిలదుఃఖంబు పరికింప న్వల్పమయ్యు
దనదు దుఃఖంబు దిగమ్రింగి తత్త్వణంబ
ప్రాణమిత్తుని గాపాడువాఁడు ఘుఁచుడు. 115

చ. అనయముఁ దా నపారవికృదంబుధిలోన మునింగియున్న నే
జనుఁడు తటస్థభావమున | సఖ్య మొకించుక విస్మరించి మి
త్రిని గురవస్థభాపుటకుఁ | దోడ్పడకుండునొ వాఁడు పాపవ
త్తనుఁ డగుఁగాక నిక్కముగఁ | ప్రాణసఖుడని నమ్మవచ్చునే?

గీ. దుష్పథంబునఁ దనస్నేహితుండు సతము

సంచరించుచు నున్నఁ దక్షిణము వాని

సత్పథమునకు మరలింపఁజూలువాని

సత్పురుషుఁ డంచు సతతంబు | సన్నతింతు.

117

చ. సముఖమునందు సంతతము | సఖ్యము ముఖ్యముగా నటించి, ప్రే
మముఁ బ్రకటించి, యిచ్చకపుమాటలనేరుపుఁ జూపి, నీపరో
క్షమునఁ గలట్టిలోపములఁ | జాటినవాఁడు సఖుడై? కాలస
ర్పమువలె వక్రగామియై ప్రాణములకొ గొనుఁగాక మిత్రమా.

గీ. అనయ మన్యోన్య మనురాగ | మాత్మగలిగి

అవసర మెఱిగి తోడ్పడు | ననువెఱిగి

హితముగఁ జరించువారు స్నేహితులుగాక

వలుకరించినవా రెల్ల | ప్రాణసఖులె?

118

గీ త్రికరణంబుగఁ బ్రేమించు | రీతిఁజూపి

తనదునవసర కార్యసాధనముకొరకు

నప్పటికిఁ దియ్యముగఁ బల్కి | యరుగువాఁడు

కుటిలచిత్తుండుగాక సఖుడై చెప్పును.

120

గీ. మూర్ఖ సేవకుం డతిలోభి | భూవరుడు

గుటిలమిత్తుండు నకువిత్రాకోమలాంగి

శూలములవంటివా రని | శూరులందు

మెలఁకువనగల్గి ప్రిజ్ఞుడు | మెలఁగవలయు.

121

క. తనజనకునకుఁ ఘనులగు
మునులకు విద్రోహియైన / పుణ్యజనాధీ
శునిస్నేహముఁ జేసిన ఖలు
ననఘా విను సంహరింతు / నార్యులు పొగడఁ.

122

గీ. వాలి లోకసన్నతమహాబలయుతుండు
తనకు లోకువయైన యాదనుజవిభుఁడు
సతులబాధించుచుండఁగ / సమ్మతించి
ప్రోత్సహించినగతి మిన్నకుండఁదగునె?

123

మ. బలవంతుండుండగువాఁడుదుర్బలులకుఁ / ప్రాప్త జగద్ద్రోహులకు
పాలియింపక వలెఁగాక యిట్లు ఖలుఁడై / భోగార్థియై ద్రోహికి
జెలికాఁడై వరవీరధర్మమును / శ్చేషంబుఁగావించునె?
చల మేపారఁగ వాలినఁ దుసిమెదఁ / స్థాపించెదఁధర్మము.

124

చ. అనవుఁడు నవ్వి, యర్కసుతుఁ / డాత్మనొకించుక ధైర్యమూని, యి
ట్లనియెను, “వాలి భీకరబలాధ్యుఁడు శూలినినై నఁ జీరికిం
గొనఁ డతఁ డట్టివాని నొకఁకోలను గూల్చెదనంటి వీవు, నె
మ్మనమున సంశయింతు ననుమానవశంబున జానకీవరా!”

125

గీ. చంద్రమండలా కారస్థనప్రతాళ
పంక్తి నొకబాణమునఁ గూల్చివలఁతివేని
వాలిని వధింపఁజాలినబలుఁడ వగుదు”
వనిన నవ్వుచు శ్రీరాముఁ / డనియె నిట్లు.

126

గీ. “ననుఁ బరీక్షింపఁగోరి యి / ట్లనెద వనఘ!
నీదుకోరిక నీడేర్తు / నిక్కువముగ
సప్రతాళవృత్తాంతంబు / సంగ్రహముగఁ
జెప్పు” మనిన నాతం డిట్లు / చెప్పుదొడఁగె.

127

ఆ. వె. ఒక్కనాఁడు వాలి | యుగ్రాటవిజరించి
అఖిలవృక్షవిరతి | నరసి యరసి
తాళవనముఁ జొచ్చి | తత్ఫలంబుల నేడు
సంగ్రహించి కడిగె | సలిలమునను.

128

ఉ. స్నానముఁజేసి వార్చి సదనంబునకుఁ జనుదెంచి తా నను
ష్ఠానము లెల్లదీర్చి, మది | స్థైర్యమునల్పి, జపించి, యీశ్వర
ధ్యాన మొనర్చి, లేచి, వడిఁ | దాళఫలంబుల నారగింప న
వ్యావరసాఘఁ డేగి ప్రతిబంధకమా నొకసర్పముఁ గనెఁ.

129

గీ. డంబుమీఁతఁ శశిమండలంబుభాతి
ఫలము లేడిఁటఁ గూర్చుండి | పడగవిప్పి
దర్ప మేసారసర్పంబు | తాండవించు
వరుసఁబరికించె వానరప్రభువరుండు.

130

గీ. అట్లు పరికించి యెంతయు | నాగ్రహించి
“అహికులోత్తమ! నీకుఁ బ్రాణాశలేదె?
నాఫలంబుల స్పృశియింప | న్యాయ్యమగునె?
విడువఁదగ దింక నిన్ను శపింపకుండ.”

131

గీ. ఎట్టులుంటివో యట్లుండు | మిప్పు డీచట
నీశరీరంబు విచ్చి, యా | కాశవీధి
ముట్టున క్షేమతాళముల్ | బుట్టుఁగాక”
అనుచు శపియించి నెలవున | కారఁ డరిగె.

132

గీ. అంత వృత్తాంతమంతయు | నాలకించి
ఆగ్రహంబునఁ డక్షకుఁ | డాక్షణంబ
“ఎవ్వఁ డొకకోల నీతాళవృక్షములను
గూల్చునో వాఁచే వాలి | కూలుఁగాక”

133

శ్రీ. అరుచు శపియించె వెండియు / నలనుతంగుఁ
 “డెవఁడు దుండుభి కాయంబు / నేకమాత్ర
 బాణమునఁ జిమ్ము వానికిఁ / బ్రాణములను
 వారి యుద్ధించు” ననిపల్కెఁ / బ్రాణసఖుఁడ!

134

శ్రీ. అసఘ! యుఖలవృత్తాంత మాద్యంతముగను
 విన్నవించితి, నాజ్ఞకై / వేచియుంటి
 జంకవలదని యభయ మొసంగి తీవు
 కడుదాతో నన్నుఁ గాపాడఁ / గలవా లేవా?

135

శ్రీ. అనినవిని భౌవగర్భిత / మైన మంద
 హాస మాస్యమండలమున / కంద మొసంగ
 నర్కసుతుఁజూచి తలయూచి / యాక్షణంబ
 ఒక్కయూఁకునఁ దనదు విల్లెక్కువెట్టి.

136

శ్రీ. ఏకబాణంబునకా తాళవృక్షపంక్తి
 నేలకుంగూల్చి, యవలీలఁ / గాలివేలి
 దనుజ కాయంబు మిన్నందుఁగొనఁగమీఁపె
 హనుమ వినుతింప సుగ్రీవుఁ / డౌ ననంగ.

137

శ్రీ. శాపము విముక్తిఁజెందంగ / సర్పరాజ
 మఖిలగుణధాము శ్రీరాము / నభినుతించి
 అర్కసుతుఁగాంచి మేలగు / ననివచించి
 నాకలోకంబునకు నేగె / వేగముగను.

138

శ్రీ. “నాయనుమాన మిప్పుడు మనుబున నంతయు నంతరించె; నే
 మోయనుకొంటి, నీమహిమముఁ గొనియాడఁగ నాకు శక్యమే?
 నీయసమానబాణము త్రినేత్రునినైన జయించు, వారికిఁ
 ఆయువుమూఁడె నింక సకలసురకోటికిఁ జావు చేకురెన్. 139

గీ. విశ్వసంభవ! విశ్వాత్మ ! విశ్వనాథ!

విశ్వసించితి నీ వాదివిష్ణు వనుచు

మానవులయందులేని నీమహిమ, మహి మ

హమునులకేని పరికింప ! నద్భుతంబు.

140

ఉ. వీరుల మంచు గర్వమున ! విశ్రుతధర్మముఁ దప్పి, ధీమతై

క్రూరతసంచరించు రిపుఁకొటికి నీదునమోఘచాపటం

కారము, ధర్మరాణ్మహిమఁకంతఘశంఘశ కాంస్యకింకిణీ

ఘోరరవంబయం చిపుడు ! కొంతగ్రహించితి సంతసించితిఁ. 141

ఉ. సారములేని ఘోరభవసాగరవంకమునందుఁ జిక్కి, సం

సారము సారవంతమని ! చాలభ్రమించితి; నాదరించి యే

తీరున నన్నుఁ బోఁచెడవా ? దీనుఁడ వెఁడియు జ్ఞానహీనుఁడఁ

శ్రీః ఘురామ ! నీదు కదసేవకు నర్హుఁడనైన ధన్యుఁడఁ. 142

గీ. పతితపావన ! సద్భక్తి ! వలయుఁ గాక

నాకు సామ్రాజ్యపట్టాభిషేక మేల ?

మహి సపారదుర్వారసంసార ఘోర

జలధికిన్ నావ నీపాదజలజసేవ.

143

గీ. మంచిచెడ్డలు పరమార్థమార్గమునను

పొడమ వెన్నందు సంసారముననుదక్క ;

అఖిలముఁ ద్యజించి, యనఘ ! నిన్నాశ్రయించి,

ఎలమిమోక్షంబుఁ గొందు నా ! కేలకుందు ?

144

గీ. శత్రువన నెవ్వఁ డూహింప ! మిత్రుఁడెవఁడు ?

తలఁప నీదుమాయాకల్పితంబుగాక ;

వాలి నిక్కంబుగా నాకుఁ ! బరమహితుఁడు

వాసిచేఁగాదె నినుఁజూచుభాగ్యమబ్బె.

145

గీ. సంసరణసంగముఁ దృఙ్చించి | సంతతంబు
నీదుచరణంబులను నమ్మి | నిను భజింతు
భండనం బేల నొకనితో | వైర మేల?
లోక మేల సామ్రాజ్యాభిషేక మేల? 146

ఉ. వాలినిఁ జంపవ ద్దతఁడు | బల్మినిఁబట్టినకాంతవ ద్దతం
డేలిననేలవద్దు, వచియిచ్చెదఁ గోధమె వైరి, శ్రద్ధయే
నాలలితాంగి, నీనుభజనంబె సుఖపదరాజ్యలక్ష్మీ; యిం
కేల విచారభారము వహింపగఁ గ్రార్యము నిర్వహింపఁగన్. 147

మ. అశ్వత్థము సుహరించుటకు దేవా! దైవసంసేవ చే
కురింక జాలదె, నీకుదర్శనమునన్ | కోధాగ్ని చల్లాఁజ్జ, దు
ర్భరసంసారపయోధినిస్తరణమా గ్రంబొందు గన్నెట్టె నీ
కరుణన్ నీకుదసేవచే బడసెదన్ | గైవల్యకల్యాణమున్. 148

గీ. తనమహత్వ మెఱింగి తత్త్వజ్ఞుడైన
అర్కసుతుఁజూచి శ్రీరాముఁ | డనియె నిట్లు
“ఐహికసుఖంబు లన్నియు | ననుభవించి
పిదపఁ గైవల్యపదవికి | వెడలవలయు. 149

చ. అగఘ ! ప్రతిజ్ఞబల్కితిని | యయ్యది యెన్నటికేని నిష్ప్రయో
జన మని గోదలంపకుము, | సత్యముఁ దప్పి వచించువాడనీ?
ఘన మగురాజ్యవైభవముఁ | గాంచెద విచ్ఛట, నాపయిన్ పున
ర్జననముఁ దక్కి మోక్షమనుశాశ్వతసౌఖ్యముఁ బొందె దచ్చటన్

ఉ. రమ్మని వాలిఁబిల్చి సమరయ్యున నిల్చి పెనంగు మించుకేన్
నెమ్మది భీతిఁ జెందకుము, | నీకు జయమ్మగు నిక్కువంబుగన్
బొమ్మనినంత భాస్కరుఁపుత్తుఁడు ద్వారముచెంతకేగి ధై
ర్యమ్మన బొబ్బరించి కపిరాజును డీచునిపిల్చె నాజికిన్. 151

గీ. శయనగృహమునఁ దనపద్మనియనతోడ
 నరససల్లాపములఁదేయఁ నయమునను
 వాలి సుగ్రీవుహుకారఁ మాఱకించి
 శిల్లము చలింప నిండుకఁ తల్లసిల్లి. 152

శా. “ఔ రావణమయపూర్వసాహసమా, సిహద్వారముంజొచ్చి దో
 న్నగంబున్ బ్రకటించ డీశుని తిరస్కారంబుగాఁబిత్య, నా
 పేరాలించిన యంతమాత్రముననేఁ భీతిల్లు సుగ్రీవుఁ డీ
 తారక గైకొనవచ్చెనో? యెవఁడు ప్రోత్సహించుమాహింపఁగన్

క. సాటియగుమేటికైవడిఁ
 బోబియై వచ్చె వీనిఁ బోకార్చెద నే
 పాటిబలుఁడొ చూచెద నన్
 బాటింపక వీని కెవఁడు సాక్షిపున నిలుచున్? 154

గీ. అనుచు మది నెంచి లంఘించి యాడుగఱచి
 మల్లడించుకీన్కనఱచి మల్లచఱచి
 ధ్వజముబోలినయుత్తాలచాల మెత్తి
 ప్రజ్వలజ్వలయై వాలి వాలినంత. 155

గీ. “అంగదా! రన్నార”మ్మని యాత్తితోడఁ
 దార యెదురేగి వాలిసాదములవ్రాలి
 “ఆత్మనించుక శాంతింపు” డనివచించి
 ఇట్టులనియెను తనప్రేమ ముట్టిపడఁగ. 156

చ. “ముగుదలు బుద్ధిహీనలని బుద్ధిఁ దలంపక యాలకింపుఁడీ
 తగినబలంబులే కతఁడు తార్కొనుతెపరియే? నగంబునం
 దగకడి రాఘవు డభయహస్త మొసంగినయట్లువింటి మో
 యగచరవాధ! రాముఁడు మహామహిమాధ్యుఁడు మర్త్యమాత్ముఁడే.

ఉ. ఇంతకుఁబూర్వ మెన్నఁడు మహీధరముగ దిగిరానివాఁడు, నీ
పొంతకు వచ్చి డీ యనునె / మూఁధుఁడె? బాసటయై దిగంతవి
శ్రాంతయశోధ్యజుండు రఘురామఁడు వెంబడి రాకయున్న; నా
మంతన మాఁకించి నిలఁమా నిరసాయముగ నుఖంపుమా.

ఉ. తాటకఁజంపె బాల్యమున / దాశరథి వినుతింప శక్యమే?
హాటకగద్భచే పరము / లందిన దైత్యుల నుక్కడించు మేల్
పోటరియఁచు వీరులగు / భూపరులున్ వినుతింక, నీజగ
న్నాటఁసూత్రధారి యని / జ్ఞానలు చెప్పఁగ నాఁకింపమే? 159

గీ. సాత్వికగుణాభిరాముఁడు / సమరభీముఁ
డర్కకులవారినిధిసోముఁ / డఘవిరాముఁ
డార్యనుతసద్గుణస్తోముఁ / డచ్యుతధాముఁ
డతని నెదిరింపవశమె బ్రహ్మాదులకును.

160

సీ. పూవప్రసాయమునందుఁ / బాసాత్ములవధించి
తాఁతి నాతిగఁజేసి / ఖ్యాతిఁగాంచె
శివచాపముకడ్రుంచి / సీతను పెండ్లాడి
పరశురామునిబాహుబలమణించె
సకలసామ్రాజ్యంబు / సవతితల్లి కొనంగి
యోగియై యడవుల + కేగుదెంచె
ఖరదూషణాదిరాక్షససైన్యముం గూల్చి
మనుజులొకతీతమహిమఁ జూపె

గీ. అదినారాయణుఁడు రాముఁ / డనుచు మానులు
సకల దిగ్దేశములయందఁ / జాటుచుండ
వినియ, నొకనాడు నలని నేవింపకుంటి
మింతకంటెను దష్కార్య / మెందుఁగలదె?

161

గీ. కవులవాక్కు, మహాత్ములకార్యదీక్ష
 బ్రాహ్మణద్వేష మీశ్వరుపాశుపతము
 సాధుజనహింస శ్రీరామచంద్రశరము
 భక్తవరులసంకల్పంబు / వ్యర్థమగునె?

162

గీ. అనినవిని వాలి దరహాస / మంకురింప
 “నోసి భీరువ! నీ కింత / గాసియేల?
 రామచంద్రుండు త్రిభువనారాధ్యుడైన
 దైవమేయైన భీతిల్లదగునె మనకు.

163

గీ. అనఘుఁ డగురాముఁ డఖిలలోకైకవీరుఁ
 డనఁగఁ బ్రఖ్యాతినార్జించె / సంబుజాక్షి!
 అతని గెలిచితినేని సద్యశముఁగొందుఁ
 జాపు చేకూరెనేని మోక్షంబుఁగొందు.

చ. అతఁడు మహానుభావుఁ డనియమరు నుర్వ్యుడో లేక దేవుడో?
 అతివ యెఱుంగరాదు, మచుజాకృతిఁ దాలిచి దేవుడిట్టు లీ
 క్షీతిని జనించి నాతని వచ్చించినఁజెల్లదు, నిక్కమెట్టిదే
 సతతము ధర్మమున్ నిలుపఁజాలు మహాత్ముడె దేవుఁడిభ్యువిన్.

గీ. మగువ సమదర్శి రాముండు / తగవుఁదప్పి
 వ్యవహరించునె సుగ్రీవుఁ / డాపుఁ డనుచు
 ఆతఁ డెంతటివాడైన / నగునుగాక
 జంకునే యోధసింహుండు / సమరమునకు.

166

గీ. తమ్ముమించిన బలశాలి / ధరణినున్న
 యోధసింహుండు పైరింప / నోవఁ డెపుడు
 నిక్కముగ రాముడో నేనో / నిలువవలయు
 నిరువురకు నిందుఁ దావులే / దిందువదన!

167

మ. అని యొక్కుమ్మడి హుంకరించి తన సింహద్వారమున దాటి రమ్మని సుగ్రీవుని దాకి యేపుమెయిఁ గేలదింది లంఘించి నంతనె సుగ్రీవుఁడు నిల్చి కొంతదనుకన్ / ధైర్యంబునన్ బోరె మేలని శ్రీరాముఁడు లక్ష్మణుఁడుఁ దన బాహుశక్తి నగ్నిపఁగన్.

ఉ. అంతట వాలి నేత్రముల / నగ్నికణాబులు రాలఁ జూచి కాలాంతకుభంగి మండిపడి / యారఘరాముఁడు లక్ష్మణుఁడు విభ్రాంతినిబొందఁగా నశనిపాతము పైబడినట్లు గుద్దె భాన్వంతతనూజఁ డేపుచెడి / బట్లన రక్తముఁ గ్రక్కి పర్విడన్.

శీ. వాలి వడి మెంబడించిన / పగిదిదోపఁ
జెమ్మటలు మేనఁ గ్రమ్మఁగ / సొమ్మసిల్లి
వచ్చి రక్షింపు మోరామభద్ర యనుచు
నినసుతుఁడు రామునింజేరి / యిట్టులనియె.

170

శీ. వాలి చెలరేగి వక్షంబు / వగులఁబొడిచె
నొక్క గుద్దునకున్ నల్లఁ / గ్రక్కుకొంటి
నన్నుఁ గాపాడఁజాలక / మిన్నకుంటి
ధర్మమా చెప్పమా పరంధామ! రామ!

171

మాలిని. శరణుశరణురామా! / సచ్చిదానందధామా!
సురనుత రణభీమా! / సూర్యవంశాబ్ధిసామా!
కరుణగలిగి నన్నున్ / గావు మాపన్ను నిన్నున్
గిరితటమునఁగంటిన్ / నెమ్మదిన్ నమ్ముకొంటిన్.

మ. అన విని రాఘవుండు కరుణాభరణుండు వచించె నీగతిన్
కనుఁగొన వాలి నీవు నొక్కకైపడిఁ దోచినకారణంబునన్
మనమున సొశయించితిని / మార్గణ మెవ్వనిపైఁ దృజింపనా
నని, విను మంతెకాని సఖుఁడా! కవటంబున మిన్నకుంటినే? 173

ఉ. ఇంకవిచారమేల? వడి / నిప్పుడ యేగుము పుష్పమాలికా
 లంకృతకంధరుండవయి / లావర్నివై చెలరేగు మేపుమై
 బింకముఁజూపి వాలి మది / భీతిలఁ బోరు మొకించు కంఠయేకా
 జంకకు మేను భూరుహముఁచాటున నిల్చెద వాలిఁ గూల్చెదకా.

గీ. అనినవిని మేలుమేలని / యర్కసుతుఁడు
 వెడలి వాలి నాహ్వనించి / భీతిఁదక్కి
 తనకు బలమున్నదనుకను / పెరఁగులాడి
 బలము క్షీణింప శ్రీరాముఁ / దలఁచె మదిని.

175

గీ. తన్ను ధ్యానించుభక్తుని / తలఁ పెఱింగి
 సమయ మిదియంచుఁ దనశ రాసనముఁబూని
 అమరులెల్లరు మే లని / యభినుతీంప
 నొక్కబాణంబునన్ వాలి / యుక్కణంచె.

176

గీ. జీవ్యమని రాముబాణంబు / హృదయవీధి
 బద్ధిలగునట్లు వెడలంగ / వాలి తూలి
 నేలకుఁ గూలి, హృదయశోణితమునందుఁ
 బొరలుచున్ జూచె శ్రీరామఁ / బుణ్యకాము.

177

గీ. రామచంద్రునిదివ్యచిర్చస్సుఁగాంచి
 మాధవుఁడొ లేక యీతడు / మాధవుఁడొ
 మౌననగుఁగాక యీరీతి / నాచరింప
 నర్హమేయని గర్హించి / యసీయ నిట్లు.

178

గీ. “చెట్టుచాటునదాఁగి లక్షించి నన్ను
 విగతజీవునిఁజేయట / చుగతనంబె
 శూరుఁడవె చోరుఁడవు నన్ను / జూడలేక
 దాఁగి పొడిచితి విది వీరధర్మమగునె?

179

గీ. నీవు తేజస్వి వగుదువు / నిక్కువముగ
విమలుడవు దివ్యమంగళవిగ్రహుడవు
అక్రమంబుగ నిట్టికార్యం బొనర్పఁ
బాల్పడితి వక్కటా! నీకుఁ / బాడియగునె? 180

గీ. తెక్కలివిధంబునకా నాకుఁ / దెలియకుండఁ
బొంది పొడిచితి వడకీర్తిఁ / బొంది తీవు
అనఘ! సుగ్రీవుఁ డేపాటి? / యల్పబలుఁడు ;
వాని స్నేహంబువలన లాభంబుగలదె? 181

గీ. నీకు శాత్రువుండనె? వాఁడు / స్నేహితుండె?
ఇట్లు వధియింప నవసరం / బేలకలిగె?
వేటరివిధానఁ బోకార్చి / పోటరి నని
ఆత్మ నుప్పొంగుచుంటి వహంకరించి. 182

గీ. ఈవు సమదర్శివేని, నీ / కిట్టిసేత
తగదు, మాయిర్వరంగల / తగ వెటింగి
మెలఁగవలెఁగాక, నాతప్పుఁ / దెలుపకుండ
నన్ను వధియించినాడ వల్యాయ్యముగను. 183

గీ. నాదుపేర్విన్న దానవనాయకుండు
గడగడవడంకి కాళ్ళపైఁ / బడునుగాదె
అకట! నాతోడఁజెప్పిన / నతివఁదెచ్చి
నీకు నర్పించియుండును / నిక్కువముగ. 184

గీ. ధర్మసంస్థాపనార్థంబు / ధరణియందు
నాదినారాయణు డిట్లు / లవతరించె
ననుచు ముసపుంగువులు నిన్ను / నభియతింతు
రనఘ! యామాట నిక్కువం / బగునె చెపుము. 185

గీ. అనిన విని నవ్వి హనుమంతుఁ / డనియె నిట్లు
 “అనఘ! ముసిపుంగవులవాక్య / మనృతమగునె?
 నిక్కమెట్టిదే, ధర్మంబు / నిలుపునట్టి
 నృపతు లనియెన నీ వాడనింపవై తి.

186

గీ. అనఘ! సంశయాత్మా వినశ్యతియనంగ
 నాలకింపవా? యది యెట్లువ్యర్థమగును?
 తాడిఁ దన్నినవారి యాదలలఁదన్ను
 బల్లిదులు లేకయుందురె / వసుధయుందు.

చ. పొరబడితీవు నీదు బలముగఁగని భీతిలి రామభక్తుఁ డీ
 ధరణిహంబుపొంతఁ దలఁదాచుకొనక దలపెట్టెనుక్కొ? త
 త్సురుచిరదివ్యవిగ్రహముఁ / జూచి పరాత్పరుఁ డాచుఁ గాళ్ళపై
 శరణు వ్రాలె దేమొ యనుజుకున నిల్చెఁ గుజంబు చాటునక.

గీ. నిను వధింపక విడిచినఁ / దనప్రతిజ్ఞ
 వ్యర్థమగుఁగాదె, వంశ మిర్యాదఁబట్టి
 తొలుతటిప్రతిజ్ఞ విడనాడి / తొలఁగవలెనొ?
 శరణు జొచ్చినవానినిఁ / జంపవలెనొ?”

189

గీ. అంత శ్రీరాముఁ డవ్వాలిపొంత నిలిచి
 వానరోతమ! నేను నీ / ప్రశ్నములకుఁ
 దగినప్రత్యుత్తరము లీయఁదగునుగాదె?
 నాదుపలుకుల సావధానముగ వినుము.

190

అ. వె. “మంత్రమహితమైన / మాయామణిధరించి,
 అతులబలులతేడ / మపహరించి,
 అక్రమముగ మెలఁగు / టది నీకు ధర్మమే,
 ఎట్టులేని నిను జయింపవచ్చు.

191

చ. అమరవిభుప్రదత్తమణి | నక్కునఁదాల్చి, యెదుర్చువారి న
త్వమపహరించి గెల్పుటది | ధర్మమె? యమ్మణిఁబాసి యుద్ధరం
గమునను నిల్వఁజాలిన ముఖాముఖ నీదుసహోదరుండె న
కృమముగ నిన్నుజంపి సతిఁ | గైకొనుఁ బోయసహాయశూరుడై.

గీ. ఏను దేవుండనో లేక | మానవుడనో?

నే నిరూపింపఁదగ దద్ది | నిష్ఫలంబు

అవనిఁగలసర్వజీవులయాత్మలందు

అతఁడు గలడుచునమ్మిన | హనిగలదె?

193

గీ. ధర్మ మెటనుండు నచ్చోట | దైవముండు

ధర్మపరుడను నాయందు | దైవముండు

దైవకార్యంబు ధర్మసంస్థాపనంబు

ఏ నెవండను భగవంతుఁ | డెవఁడు చెప్పును.

194

గీ. అఖిలజీవులుఁ దా నని | యాత్మదలఁచి

ధరణి ధర్మంబుఁ దప్పినతరుణమునను

ధర్మమున్ నిల్ప రక్తంబు | ధారవోయు

ధన్యుడే దైవ మనియిండు | తత్త్వవిదులు.

195

ఉ. ని న్నెదిరించి యుద్ధమున | నిల్చి వధిపఁగ సర్వశక్తిసా

పన్నుఁ డనంతుడైన భగవంతుఁడు కావలె నొక్కో? దేవుడే

నిన్ను వధిపఁజాలునని | నమ్మదినమ్మితివేని, వీరలో

కోన్నత! యొక్క బాణమున | కోపక యీగతిఁ గూలవచ్చు నే? 196

గీ. ఏను దేవుండనైన నన్నెలమిఁగొల్చి

ఈప్రితంబులఁ బడయంగ | నెంచినావో?

మానవుడనైన ననుజంపి | మామకైన

భనముఁ దరుణిని హరియింపుఁ | దలఁచినావో?

197

చ. అనుజుభార్య యెల్లెలని | యాద్యలు పల్కఁగ నాలకించియున్
మనమున సంశయింపక, యమానుష మంచుఁ దలంపకుండ, ద
మ్ముని నిరసించియున్ దనివిఁబొందక, తత్సహధర్మచారిణిన్
జనమొగినేవగింప వ్యభిచారిణిఁజేసితి వక్రమంబుగన్. 198

గీ. అనుజభార్యయుఁ యెల్లెలు | తనుజునతియు
తనుజయు సమానులని యాద్యులనఁగ వినియుఁ
బాపదృష్టినిఁ బరికించువానికంటె
బాపియందునె చెప్పుమా | వానరేశ. 199

గీ. తలఁప నీకంటె రావణుం | డలఘుఁ డగును
అతఁడు పరకాంతలనుమాత్ర | మపహరించుఁ
గోరి తమ్మునిభార్యఁ గైకొంటి వీవు
నిను వధింపక వాని నే | దునుమఁదగునె? 200

గీ. ఈవు బలవంతుఁడవు, దానవేశ్వరుండు
నీకు లోకువ, యాతండు | నీతిఁదప్పి
సంచరింపంగ నంగీకరించినట్లు
మిన్నకుంటివి నీకంటె | మిన్నయగుట. 201

గీ. “శలువఁ గొనెనంచు నాతోడఁ | జెప్పియున్న
నసురవిభుఁ బట్టితెచ్చద” | నంటి వీవు
అనుజుల్లాలి బలిమిమైఁగొనినసాపి
వెట్లు నినుఁజూడవచ్చు నోయింద్రతనయ! 202

గీ. ఇంద్రునకు నాత్మజుడ వాతఁ | డిచ్చినట్టి
మణిని ధరించి శత్రులమదమణంచి
తతని సాధించి బాధించు | నసురవిభునిఁ
జక్కఁజేయక యెట్లుంటి | వక్కటకట! 203

గీ. అన్యకాంతల, విత్తంబు | నవహరించి
బాహుబలగర్వమున ధర్మపథముఁదప్పి
సంచరించినకూక్రూలఁ | జంపు టద్ది
నహజ మకుధర్మ ముత్తమక్షత్రియునకు. 204

గీ. రాజ్యమున నేమి? యయ్యడి | ప్రజలసొత్తు
“నలమవల”దన్నఁ గోరి నిచ్చింధముగను
ప్రజలు సుగ్రీవునకు రాజుపదవి నొసఁగి
రతని నిర్యాపితునిఁజేసి | తక్కుముగ. 205

గీ. వీరభోజ్యంబు రాజ్యంబు | వీరవరుని
దఖిఁ భూమండలం బనియతిచరించు
కూక్రూలవధించి ధర్మాబుఁ | బోమకొఱకు
నప్పు డప్పుడు జర్మింతు | నవనియందు.” 206

గీ. అచిన విని వాలి యిట్లను | “నసురపతియు
నేకు నేకీభవించిన | హానియుండు
ననుచుఁ దొలుత నన్ జాపితి | తైననేమి?
నిన్నుఁ గనినంతఁ జొరలన్నియు నశించె. 207

గీ. సౌఖ్యములఁ బొందఁగోరి దోషములఁగొన్ని
నే నొనర్చితి నందు సందియములేదు
జరిగినయదంతమున కింకఁ | జర్పయేల?
చాలు, నాకు నిప్పుడు మనఁశ్శాంతి గలిగె. 208

గీ. అనఘ! నీవన్నయట్లు నాయందు గొప్ప
తప్పు లున్నవి యిప్పు డేనొప్పుకొంటి
నాయహంకార మంతయు | నాశమయ్యె
చావనుడనైతి నినుఁజూచి | పంకజాక్ష ! 209

గీ. మానవాకృతినున్న నీయానన మను
దర్పణంబున దైవంబు / తథ్యముగను
నాకుఁ బ్రీతిబింబ మట్లు గల్పింట్టుచుండె
దివ్యపురుషుండ వాడు నందియుములేదు.

210.

గీ. అంత్యకాలంబునందుఁ నీయాకృతిఁగని
పావనుఁడనైతి వాకింకఁ / బాపమున్నె?
అనఘ ! నీచేతఁజచ్చితి ననుచుఁగుండఁ
బడయలేకుంటి నీదివ్య / సదసేన.

211

గీ. ధర్మసంస్థాపనార్థంబు / ధరణియందు
నవతరించితి విక సంశయంబులేదు ;
కాకయున్న మహాత్ముఁ డి కారణముగ
జన్మమొందునె సంసార / సౌఖ్యమలకు.

212.

గీ. నీదుఃఖాణం బమోఘంబు / నాదుహృదయ
దురభిమానంబు ఛేదించె / సరసిజాక్ష !
నీవు దివ్యుండవు త్రిలోక / పావనుఁడవు
తెలిసె నాయంతరాత్మ బోధించె నిపుడు.

213.

గీ. ఉద్విగలజీవులకు సౌఖ్య / ముప్పతిల్లఁ
గోరి యేగుదెంచినజగద్గురుఁడవీవు
పామరుండను నైరింప / వలయు దేవ !
తండ్రి బిడ్డలకెందేని / తగవు గలదె ?”

214

చ. అన విని రామచంద్రుఁ డభయప్రదహస్తము వాలిశీర్షమం
దుననిడి నవ్వుచున్ బలికె / దోషము నీయెడ సంతరించె ను
ద్విని చిరకాలముండఁ దల / పెట్టిన దేహముతోడ లోకము
దుననిలుమా జరామరణ / గుఃఖముఁబాపెద వానరోత్తమా ! 215.

గీ. అనిన విని వా లి శ్రీరాము / సభివతించి
హస్తయుగమును మోడ్చి / యిట్లనియె నెలమి
సంత్యకాలంబునందు నీయాకృతిగని
పరమమన్ గంటి నఖిలపాపములగెంటి.

116.

గీ. జవతపంబుల శుష్కించి / సన్నతించు
మునుల కేరి గన్నట్టిది / పుణ్యమూర్తి
అహహ ! నాపుణ్య మేమొ ప్రిత్యక్షమయ్యె
ననఘ ! శ్రీరామభద్ర ! దయాసముద్ర !

217.

గీ. నిన్నుఁ దనివోవ వీక్షించి / సన్నతించి
ఎలమి నీకు నామాక్షరంబులఁబఠించి
ప్రాణములఁ బాయకంటెచు / భాగ్యమున్నె
ఇట్టితరుణంబు తిరుగ నా కెప్పు డబ్బు.

218.

గీ. స్వచ్ఛమగు మోక్షముఁ ద్యజించి / తుచ్ఛమైన
విహికంబును వాంఛించు / నజ్ఞుఁ డెవఁడు?
ఎవని వేదంబులన్ నుతియింపఁజాల
వట్టి నినుఁ గంటి మోక్షరాజ్యంబుఁగొంటి.

219.

గీ. నియతిమై నిందియంబులనిగ్రహించి
ప్రాణవాయువు పట్టుకొనిపథమునందు
సక్రిమంబుగఁ బోనిచ్చి / సంతతంబు
మానివరులు సహస్రారమధ్యమునను
ఎవని దర్శింతు రట్టి నిన్నిపుడుగంటి.

220

గీ. కామధేచువు దర్శించుఁడునుఁ డెవఁడు
చల్ల యాచించి యంతతో / సంతసించు
నాదినారాయణుడవు నిన్నాశ్రయించు
ననఘుఁ డైహికంబులఁగోరి / వ్యర్థుడగునె?

221

గీ. అనఘులకు నేని పాణిపరిమాణవేశ

నీమనామంబు జ్ఞప్తికిఁ | రాదు చూచె

నిక్కముగ నెంత ఘనుడనొ | నిన్నుఁగాంచి

ధ్యానముజేసి తరియింపఁ | దరుణ మొదవె.

222

ఉ. *నీనువరించుకామితము | లీయ సమర్థుడ వీవు, నాదుక

ర్మానుగతిన్ చరాచరసమున్విత్తమైనజగంబునందు నే

యోనులయందుఁ బుట్టిన, భవోదధినుండి తరింపజేయు నీ

ధ్యానము నా కొసంగవలె | ధర్మవిచక్షణ ! యంబుజేక్షణ! 223

శా. నాకోర్కెల్ ఫలియించె నిన్నుఁ గనుటన్ | నావంశమున్ నిల్పఁగా

నాకోక్కండు తనూజుఁ డంగదుఁడు, ప్రజ్ఞావంతుడై లోకను

ల్లోతుండై, భవదీయదివ్యపదదాసుండై భవత్సత్కృపా

సాకల్యంబున కర్తుడై మెలఁగినన్ | శాంతించెదన్ రాఘవా!

ఉ. భండనపాండితీపటిమభాసిలు వీరుల నెట్టివారి నొ

క్కండ జయింపజాలిన యభిండబలాధ్యుఁడు నాతనూజుఁడు

ద్దండుఁడు, నీదుపావనకదద్వయిఁ గొల్పుచు సంతతంబు నీ

యండనయుండు వీనిఁ గొను | మాశ్రితచందన! రాజనందనా! 225

గీ. "ఆదిరింపుము నాపుత్తునిభయమొసఁగి"

అనుచు నంగదు రామున | కప్పగించి

ధీరుడై నిశ్చలుండయి | దృష్టినిల్పి

భక్తిమెయి మ్రోక్కి యారీతిఁ | బ్రస్తుతించె.

226

సీ కామమోహద్యుగ్రిగాఢాంధకారార్క

కిరణమల్ శ్రీరామకీర్తనములు

* అనన్యభక్తివలనఁ గాని కర్మములు నశింపవు. కర్మములు నశించిన గాని జన్మరాహిత్యము కుదురదు. బ్రహ్మవిద్యాభ్యాసములేని వారి యిట్లు కోరుటచే నతనికిఁ జాలకాలము దనుక మోక్షము లభింపకపోయెనని తత్వజ్ఞుల యభిప్రాయము.

బహుజన్మనంచితభయదకిల్బిషపంక

గీష్మనుల్ శ్రీరామకీర్తనములు

భవఘోరకానసప్రజ్వలద్దావాగ్ని

కీలలు శ్రీరామకీర్తనములు

మునిజనవాంఛితమోక్షలక్ష్మీదివ్య

గేహముల్ శ్రీరామకీర్తనములు

శ్రీ. భక్తవరదంబు లాశ్రితవత్సలములు

అఖిలశుభదంబు లార్తజరావనములు

పుణ్యఫలదంబు లవతారపురుషసత్ప్ర

వర్తనంబులు శ్రీరామకీర్తనములు.”

227

శ్రీ. అట్లు వినుతించి నవ్వుచు | నాక్షణంబు

ప్రాణములఁబాసె నతఁడు నిర్లక్ష్యముగను

కంఠగతపుష్పహారంబు | గళితమయ్యు

నరకునేయనిభద్రగజంబు నూడ్కి.

228

శ్రీ. అంబుజాక్షునికరుణాకటాక్షమునను

వాలి సంతసించుచుఁ బోయె | స్వర్గమునకు

పంపఁగలపౌరు లెల్లరు | వాలిఁదలఁచి

అధికముగ నేడ్చి రవ్వార్త | నాలకించి.

229

శ్రీ. నడుము తడఁబడఁ గేశబాధంబు వీడ

వలుదగుబ్బలపైఁ గలపైటజాతి

కాలువలు గట్టి కన్నీరు | జాలువాటి

నచ్చటికి వచ్చెఁ దార దైన్యావతార.

230

శ్రీ. వచ్చి నిశ్చేష్టయై నిల్చి | వాలిఁ బిల్చి

బోరుమని యేడ్చి శ్రీరామమోముఁ జూచి

“అకట !” యని వాలిశిర మెదలడిమినొక్కి

పెక్కభంగుల విడిపించె / వెక్కి వెక్కి.

231

సీ. “సౌందర్యలక్ష్మికి / సదసంబుఁబోలిన

వదనమా యిది జిత్రపంచబాణ !

వలపించి యెలమి నగ్నలరింపఁ జేసిన

యీక్షణంబులె యివ్వి / యంద్రితనయ !

ప్రఖ్యాతి కెక్కిన / బలులను గెలిచిన

బాహువులే యివ్వి / మోహనాంగ !

ఆలింగనంబున / కానఁదదంబైన

వక్షమే యియ్యది / పాణినాథ !

గీ. అప్రతిహతప్రతాప మార్తాండతేజ

మక్కటక్కట ! నేటికి / నస్తమించె

నార్యవరుడయ్య నీతమ్ముఁ / డన్నయనెడు

కూడిమిం బాసె రాముండు / కొంకదీసె.

232

మ. వలదంటిన్ బ్రతిచూలుకొంటి, ననుజున్ బాధించినన్ నీవు త

త్ఫలమున్ బొందెదవంటి, ధర్మమును సస్థాపింప జన్మించెఁ గే

వలమర్త్యుండె యూర్ధ్వహుండు వినుమా / వైరంబు వద్దంటి, నా

పలు కాలింపక తెచ్చుకొంటివి మృతీన్ / ప్రార్థకర్మంబునకా. 233

చ. అలిగితివేమి? యంగదునియంగదఁ బాపఁగఁజూడవేమి. నేఁ

బలించినఁ బల్కవేమి? యలవేలుపుసానుల నిచ్చగించి మ

మ్మల విడనాడితొ యకటప్రొక్కుచు వెక్కుచు నున్నదాన నకా

దలకవో? కామినీహృదయతస్కర! వానరవంశభాస్కరా !

క. వాలీ ! రణకేళీజిత

శూలీ ! నీరాలివంశశుష్కారణ్య.

జ్వాలీ ! రాముంగని వన

మా లీ ! యని కాశ్యపడిన ! మరణంబున్నే ?

235

గీ. అకట ! నీపుత్రునొక్కని ! న. ధు. జేసె

నిశ్చ డింకొక్కసుతుఁ జంపె ! గృహదొరంగి;

వీనుతున కింక నాపుడై ! యెనఁగుననుచు

మాధవుంగొల్చెదో సుర!నాధ! చెపుమ.

336

మ. అని యిట్లేడ్చుచు నెత్తిమొత్తుకొనున!య్యబ్జాక్షి నీక్షించి య

వ్యసజాతుఁడు చెంతకేగి కరణ!పాథోధియై యిట్లనె

“వనితారత్నమ! మేను! శాశ్వతమే? విభ్రాంతిన్ మనస్తాపము

గొనినన్ లాభములేదు చూవె, యటు లాకోశింప నీకేటికె.

గీ. ఎవఁడు నిను మాన్చు పెడ్లాడి ! యింతదనుక

నఖిలకష్టబులకు నోర్చె ! నట్టివాఁడు

భానుసుతుఁ డుండఁ జచ్చి!వానికొటకు

నింతయేడ్చెద వబల ! నీన్నమనందు ?

238

గీ. నిల్చునది యాత్మ, జేహ మనిత్యమగుటఁ

బాచభూతాత్మికఁ బై!వాడు మేను

ఎల్లు పడియున్నదో చూడు ! మిపుడు చెపుమ

ఎందఁకొట కింత కుందెద ! వెలుకలేక.”

239

గీ. అతివ శ్రీరామసాంత్వనం ! బాలకింది

మా ననంబున దుఃఖంబు ! మఱచెఁగొంత;

అంత శ్రీరామనాజ్ఞపై ! నర్కసుతుఁడు

బ్రీతిమెయి వాలి కుత్తరక్రియలఁజేసె.

240

గీ. పిదప సామితి రాముని ! ముదలఁబొంది

నగరమున కేగి భానునందచున కెలమి

బట్టముంగట్టఁ జారులు / క్రస్తుతింప
వాలిసుతునకు యువరాజుడవి నొనఁగె.

241

గీ. హనుమదానులు శ్రీరాము / కభినుతించి
యతనియనుమతిఁ బురమున / కరిగి రపుడు
శంకవిడనాడి సుగ్రీవు / శయ్యఁగూడి
తార నూతనశృంగార / తారయయ్యె.

242

గీ. కట్టిబొమ్మల నాడించుగతిని రాముఁ
డఖిలజీవుల నాడించి / యలరుచుండ
సుతత మెవండు శ్రీరామచంద్రు / నాత్మ
ధ్యానము జేయనో వాఁడు / ధన్యుఁ డగును.

243

ఉ. రామునిబోలు తండ్రి, రఘురామునిబోలిన తల్లి, జానకీ
రాముని బోలు దేశికుఁడు / రామునిబోలు పరోపకారి, శ్రీ
రామునిబోలు దైవము, ధరాస్థలి లేడనినమ్మి సర్వము
రాముఁడయంచుఁగొల్చిఁ స్థిరంబుగ స్వాస్థ్యముఁబొందు నయ్యెడన్

గీ. నరులు, మునులు, వేల్పులు స్వార్థపరులు, జగతి
నొక్కరామచంద్రుండె కరొపకారి
ఎంతకార్యంబునన్ ధర్మచింతతోడఁ
జేయునె కాని స్వార్థ మాలసింపఁ డెపుడు.

245

గీ. వనటచేఁ గురిగి జీవచ్ఛవంబుభంగి
మౌఖికశలఁ దక్కి యనిశంబుఁ / బొక్కిపొక్కి
చిక్కి సగమైన సుగ్రీవుఁ / జేరఁదీసి
అతులవల్లభ్య మొనఁగె ధర్మానుసరణి.

246

గీ. అతులసుగుణాన్వితుండు విష్ణ్వశభవుఁడు
చిత్తకాధానుఁ డగురాజుశేఖరుండు

రామచంద్రుండు సామాన్యరాజవరుడె ?

భీష్మద్రుపదులకు యెఱుంగక పామరుడు.

247

ఉ. రామడు కోకిలుండ, దిశరాజనుతన్ బిలిపించి యట్లనె

“భూమిని ధర్మమార్గమున పావతు లేలవలెన్ నఖిండ ! నే

ధీమహితుండనంచు రణధీరుడనంచు, భయంకరాయుధ

స్త్రామముజూపి యేచి క్షణదోచుకొనెదగ దెట్టితేసికే. 248

గీ. ప్రిజలవిత్తంబు హరియింకవలయుననుచు

ఘోరపద్ధతులన్ నెఱిగొల్పెదగదు

యోధులైన ప్రిజల నిరాయుధులజేసి

అణచి తొక్కింగెదగ దెట్టి పయనిపతికే.

249

చ. తనవరిపాలనంబు బ్రజధర్మవిరుద్ధముగాఁ దలంచినన్

మనుజవిభుండు పద్ధతుల పార్చి ప్రిజన్ దనియించుటొప్పు దా

గినుక వహించి మంచిబిరికిపక లోకుల బాధపెట్టి సా

త్తు నపహరించుభూపతిని పదుంకవలెన్ వరరాజులెల్లరున్. 250

అ. వె. కుటిలరాజనీతి పకోవిదుం డగురాజు

ప్రిజకు ధర్మమునకు పైరి యగుచు

నఖిలలోకమునకు పానిగూర్చును గాన

దొలుత పానిజంకవలయుఁ జూపె.”

251

గీ. రామచంద్రుండు బోధించు పరాజనీతి

సర్కపుత్తుండు భక్తిమై పాలకించి

మంచి దని నమ్మకించి, నమస్కరించి

సత్కరింప నాహ్వానించె పదనమునకు.

252

గీ. “వినుము కడునాటగేదులు పడలుదాక

నగరజూడ బ్రవర్ణనగమునంద

ఏనునివసిచెదన్ వర్షము కువునందు

మఱవకుము నన్నుఁ గలనైనఁ | మానసమున.

253

గీ. అనిన విని యోతమాటాటి | వంబుజాక్ష !

నీదు వాసతి నొదల | నేధరింతు

తరుణ మేతెంచు నందాకఁ | దాశవలయుఁ

ననుచుఁ బ్రీణతుడై సుగ్రీవుఁ | డరిగెఁబురికి.

గీ. అంత రాముండు లక్ష్మణుఁ | డనునరింప

నవనిధరమున కేగి గుహాంతరమున

నోర్చిమై వాసముండేసి | యొక్కనాఁడు

ఎల్లదిక్కులఁ బరికించి | యిప్పు లనియె.

255

—: వర్షము కువు :—

గీ. మాటిమాటికి మేనఁ జెమ్మటలఁగొక్కి

లోకు లెల్లరుఁ గాకఁ జీకాకువడుచు

నుస్సరని పుచ్చు వేడినిట్పూర్పుతోడ

భీష్మమగు గ్రీష్మ మెట్టెట్లా | వెడలెఁ జావె.

256

గీ. రాజహంసలఁగారించి | వ్రజల కెల్ల

నవ్వులనొసంగి ఘోరఁ డగు | ఖ్యాతిఁబొందఁ

బాధులను బాధపెట్టంగ | బయలు వెడలె

సరభసంబున నల్లదే | జలధరుండు.

257

శా. హర్షోత్పిక్తమునక మయూరములు నాట్యం బాడఁగన్ మేఘసం

ఘర్షోద్భూతనినాదభీతకలమింక వ్రాతమై సాధ్వసా

త్కర్షోద్భాసితమరాశజాలయి, ధ్వంసచృష్ణభూగోళమై

వర్షాకాలము వచ్చె, జానితివెడి | గృహులన్ లక్ష్మణా! 258

చ. ఫలములతోడవృక్షములు / భవ్యసుమంబులతోడ వల్లరుల్
చెలువలరార, నందుఁగలఁచిల్కలవల్కుల ముద్దులొల్క న
య్యలరులఁదేనె లానుటకుఁనై మధువంబులు సందడింప, నా
జలరుహ నేత్రుఁ డాతయును / సంతస మొదెఁ బ్రవర్షణాద్రిప్తైః

గీ. అఖలరూప రేఖావిలాసాదిగతుల

సకలమృగవత్సు లెలమిని / సంచరింపఁ

బ్రకృతినొవద దీపింపఁ / బర్వతమున

హర్ష మిగురొత్త శ్రీరాముఁ / డలరుచుండఁ

260

గీ. చదల నులుములు మెఱపులు / సందడింపఁ

గుంభములతోడ సలిలంబుఁ / గుమ్మరించు

కరణి బోరున వర్షంబుఁ / గురియుచుండఁ

జూడ సొంపుగ శోభిల్లె / ట్తోణిధరము.

261

గీ. మునులు సిద్ధులు వచ్చి దర్శనముసేరు

సంతసించుచు రాముండు / సంతతంబు

రాజినీతుల భక్తివైరాగ్యములను

లలితఁగతిఁ దెప్పుచుండెను / లక్ష్మణునకు.

262

గీ. భక్తుల విరాగులంజూచి / వరగృహస్థు

లతులహర్షాంబునిధి నీమలరామనట్లు

జలదములఁగాంచి మోలమిఁ బింఁచములవిప్పి

నీలకంఠంబు లాడెమలీలఁ గంటె.

263

చ. ఊలుముల నాలకింపఁగ, వియోగులయుల్లము తల్లడిల్లు నా

మెఱపులకాంతి యస్థిగుల / మేరఁ బసిబసిగఁ వచించుఁ, జి

చ్చుఱిపిడుగుల్ పయిబడఁగ / సైచె నగంబులు, కూరచిత్తులం

చులునుబోలు నెగ్గుచు / పల్కగ నుత్తము లోద్భుత వహిఁ

264

గీ. వర్షధారలఁ బశుఁడక్షిఁవార మెల్ల
నించుకంతయు నైవక / యేఁగించె
సాధుసజ్జన సరస్వత / సంగములను
నైవఁజాలని కుజచుల / చందమునను.

265.

చ. పుడమిసిచూడసొంపయిన / మొల్లలమ్రాఁకులఁగూలఁద్రోయుచు
వడివడిఁ బొంగి యెడ్లొరసి / పాతెడు సీసెలయేళ్ళఁగంటివే?
కిడునడుమంతఁపుంగలిమిఁ / గొంచినయల్పులు గర్వితాత్ములై
అడఁకువఁదక్కి లోకులకు / హాని ఘటించెదరీతిఁ దెల్పెడున్ 266.

గీ. మాయలోఁబడు జీవునిమానసంబు
కడుఁగళంకంబుఁ బొందిన / కరణి, నహహ
వర్షసలిలంబు భూమిపైఁ / బడినయంతఁ
దమ్మఁడా! చూచితే కళంకమ్మఁ బొందె.

267

మ. బలభిన్నాగకపోలదానజల మాస్వాదింది, హెచ్చొట ద
జలమొక్కుమ్మడిఁ గ్రక్కవచ్చుమధులిట్ / సదోహముంబోలు నీ
జలమ కోఁఖిండచయంబుఁగంటివె, ధరన్ / సంతాపమున్ బాపి జీ
వులఁగాపాడఁగజాలు నొవధములై / పొల్పారు ముమ్మాటిన్ 268.

గీ. సజ్జనులు సద్గుణంబుల / సంగఁహించు
చందమున సరస్సులు వర్షసలిలములను
బడసి నిండుకొన్నవి నేత్ర / వర్షముగను
ఎలమిఁ గప్పలు కుప్పలై / చెలగుచుండె.

269.

గీ. ఈశ్వరునిబొంది జీవులు / శాశ్వతముగ
నిశ్చలసుఖంబుఁ బొందెడు / నియతిఁదెలుప
నకలనదులును వనఁధిన్ / సంగమించు
వడిసికొలంది నానంద / మతిశయంచు.

270

గీ. పతితపావండుల వితండఁవాదమునను
వేదమార్గంబు వినశించు విధముదోఁప
సకలవనపదపథములు | శాదమునను
గవ్వఁబడియున్న వందండుఁ | గాంచినావె.

271

సీ. బ్రహ్మచారుల వేదఁపఠనంబు వరుసచు
కప్పలబెక బెకల్ | కడలనిండె
విజ్ఞానవంతులు | విలసిల్లు విధమున
నెల్లమ్రోగులు విలసిల్లుచుండె
సద్రాజ్యమున దుష్టజనసంతతింబోలి
జిల్లేడు చెట్టుల | పెల్లణంగె
ధనకాంతుఁగలవానిధర్మమార్గముభంగి
బంకంబుచే దోవ | పొంక మెడలె

గీ. స్వార్థహితునిసంబద | ననుకరించి
పాలమునన్ గల వరిచేను | పాలుపునుగితె
నధికముగ స్వేచ్ఛఁబడసిఁయతివఁబోలి
కడువడిజలంబు వ్రవహించె | గట్టుదాటి

272

గీ. సంసరణనక్తనరునియజ్ఞాన ముల్లు
లంతటన్ జిమ్మచీకటి | యలముకొనియె
వప్పుడప్పుడు విజ్ఞాన | మంకురించు
గతిని ఖిద్యోతకాంతియఁ | గ్రాలుచుండె.

273

గీ. కామమోహలోభాదుల | గండద్రుచి
ఆత్మఁ బరిశుద్ధిఁ జేయుచుహత్మునివలె
బొల్లువడుగొబు మొంకలఁ | బెల్లగించి
క్షేత్రమును బాగుచేసెఁ గృషీవలుండు.

274

గీ. అంత్యయుగమున నఖిలవర్జితాశ్రమములుఁ
గానుపించనికఠిని నిక్కాలమునను
స్త్రీపురుషచక్రవాకముల్ / దినమునందుఁ
గానుపింపకయున్న వర్జితకదోఁడు.

275

గీ. ఎఱుకఁగలసాధుసజ్జనహృదయములను
లేశమైనను కామంబు / లేనియట్టు
లూపరక్షేత్రములయందు / నొక్కమొలక
యైనఁ గనుపట్టకున్నది / యరసినావె?

276

గీ. ఎఱుకలభియించినంతనే / యింద్రియములు
చేష్టలందక్కి విశ్రమించినవిధాన
వర్షయోగంబునన్ సర్వపాఠజనము
విశ్రమముఁబొందె నెచటికి / వెడలకుండ.

277

గీ. ఖలుఁడు పుత్తుడై పుట్టినకారణమునఁ
గులము ధర్మములు నశించు / పాలుపుఁ దెలువ
వేగవినుచూలి చెరరేగి / వీచుకతన
నెల్లమబ్బలు దిక్కులఁ / జెల్లచెదరె

278

గీ. జలదసంగతి నినుఁడు తేజంబుఁదక్కి
జలదమున్ బాసి యెంతయు / వెలుఁగఁజొచ్చె,
నల్పసాంగత్యమున జ్ఞాన / మంతరించు
అల్పులన్ బాసెనన్ జ్ఞాన / మతిశయించు.

279

—: శరదృతువు :—

శా. రాజద్రాజమరాశదంపతులసామాజ్యంబు కాశోత్పలాం
భోజశ్రీదము, ప్రస్ఫురద్ధవళజీమూతంబు, నక్షత్ర
తోజఃప్రస్ఫుటితాంబరంబు మధురజ్యోత్స్నాసుధాక్షౌఢితా
శాబాద్యంబు శరత్సమాగమవిలాసంబున్ నిరీక్షించితే.

280

గీ. వండితంమన్యువిరసశబ్దములఁ జోలి
చదలను నిరస్తమేఘగర్జనలు హెచ్చె
వర్షఋతువునకున్ దోచుఁ బార్థకంబు,
జోలి పచ్చగడ్డికిఁ దెల్లఁపూలు పుట్టె.

గీ. ఆత్మసంతుష్టిచే లోభఁ బంతరించి
నట్లగస్త్యోదయంబునఁ బంబువుల మ
హాబాణముణంగ, వ్యామోహఁ మోరసిల్లి
వంత నైర్మల్య మొందిఁపావితమట్టు
లమలభావంబుఁ బొందె జలశయము.

282

చ. కరము వివేకి కాత్మ మమకారమణంగుగతిన్ నదీసరో
వరములయుబాణంగె, నెఱవాది గతిచినకల్మి వెండియున్
బొరసినమాడ్కి*ఖంజనముఁ బొందె గతిచినదృష్టిఁ జూచితే
శరదను; దత్సమాగమముఁ బాల శుభప్రద మితయేటికిన్.

ఆ. వె. నీతిఁదప్పఁజెట్టిఁ బృథిరాజ్యంబున
ఈతిబాధ లణఁగురీతిఁ దోవ
బురద, ధూళి, లేఁ బరణ మోతయుఁగ్రాలె
జూడనొప్పు శరదఁసాంపుఁ బెంపు.

గీ. మునుపుబడసినకల్మిఁ గోల్పోయి మిగులఁ
పరితపించెను ధనికులవరుస నిపును
మాటిమాటికి నెంతయుఁ బత్స్యకొటి.
వ్యాకులముఁ బొందె నఖిల జలశయముల.

285

* ఖంజనమనఁగాఁ గాటుకపిట్ట కాటుకపిట్టకు, వర్షఋతువునఁ గంటిపై నొక ఆక్క
పుట్టును. దాని దృష్టిఁగోల్పును. శరదృతువునఁ గంటిపైఁబుట్టిన ఆక్క యూరి
పోవును. వెండియు గతిచిన దృష్టిఁ బడయును.

గీ. వినము నీష్కామయోగీంద్రుని మనముభంగి
మేఘనిర్మూలకగనంబు | మిగులఁగ్రాలె;
నెచ్చటనో యొక్కసద్భక్తుఁ | డెసఁగుసరణి
నెచ్చటనో వాసకురియు నీఱుతువునందు.

286.

గీ. ఆహ వజయార్థులై రాజు | లరుగువేళ
అమితధనకాఁతు వర్తకు | లరుగువేళ
యాచనార్థులై భిక్షుకు | లరుగువేళ
తమ్ముడా మెల్లమెల్లఁగఁ | దాపరించె.

287

గీ. అమితసలిలాశయంబును | నాశ్రయించి
సకలసౌఖ్యంబు లొందుమఁజ్జ్యములమాడ్కి
నచలభిక్తులు దైవంబు | నాశ్రయించి
అఖఁ సుఖములఁబడయును | రవనియందు.

288

గీ. జీవనహృదవిమలసరోవరంబు
పుల్లరాజీవముల నోడఁ | బాలుపుమిగిలి
సగుణయాపంబును ధరించి | జగతిఁగ్రాలు
నిర్గుణబ్రహ్మమో యన | నెగడుచుండె.

289

గీ. స్వాతివాసనుఁ బడయఁచితకమాలు
దాహమున బాధపడుచుండె, | దైవభక్తి
లేక సంసారదర్భరక్షేశములను
బాధపడునట్టిమూర్ఖులఁపగిది సగవు !.

290

క. శరదాతపపరితాపముఁ

బరిపాటిగఁ జంద్రమనుడు | పారించెగడే
భర మర్భర భవపాపపుఁ
బరిపాకము నట్టినుండు | పారించుగతిన్.

291

గీ. చామ్రానిఁ జకోరములు చూచి / సంతసించు
చందమున భక్తవరుఁజూచి / సాధుజనులు
సంతసించెదరని శరత్సమయలక్ష్మీ
పలుకుచున్నది పక్షులధ్వనులమిషచు.

292

గీ. భయదభవపాపములు దైవభక్తివలన
క్షయముఁ బొందినగతి శరత్కాలమునను
మశకమత్కుణకోటి హిమంతమునకు
క్షయముఁబొందెనుఁ గాదె నిస్సంశయముగ

293

గీ. సద్గురువు నాశ్రయింపంగ / సకలమోహ
కామలోభాదులు నశించుకరణి, వర్ష
ఋతువునన్ బుట్టిపెరిగిన / యెల్లక్రిములు
ఈశరత్కాలమునఁ బొందె / నాశనంబు.

294

గీ. హర్ష మెసఁగంగ వెడలెను / వర్ష ఋతువు
శరద యేతెంచె దిశలఁ దేజము రహించె
సమయ వియ్యది కార్యంబుఁ / జక్కఁజేయ
నెచటనున్నదో నాసీత / నెఱుఁగు తెల్లు.

295

శా. చిత్తం బెంతయుఁ దల్లడిల్లెనుగదే / సీతన్ విలోకించి త
ద్వృత్తాంతంబు నెఱుంగఁజేయుటకు నుగ్రీవుండు రాదాయో వా
గ్దత్తజ్ఞానము లేక నన్ మఱచెనో / తారన్ విలోకించి యు
ద్వృత్తిన్ బొందెనో రాజ్యసంపదలచే / గ్రీడావిలోలాత్ముడై.

గీ. నలఁతయెచటైన జీవించి / నిలిచియున్న
నరిగి తెచ్చెడఁ గాలుఁ / నై నగలిచి
ఉనికి యెఱిఁగింతునని బల్కి / యినసుతుండు
రాజ్యమదమున మఱచి తా / రాకయుండు.

297

క. వాలిన్ నేలంగూల్చిన

కోణ నుగ్గీవు నెట్లుకూల్చెద ? లీణ

నేణ నాటినమొలకను

కేణ న నెట్లు పెల్లగించెద, జెపుమా ?

299

కా. చూడబద్ధకీరీటకాంతి దిశణ / శోభిల్ల గర్వించి, పూ

బోడిగూడి మదించి, మైమఱచి, యామోదాబ్ధిలో నీదుచుక

పాడికదప్పెనొ గాక రాముఁ డెవఁడో / భావించెనేకవెంటనే

రాఁడా? కార్యధానమ / దెలకఁడా? / పావీణ్యమ / జూపఁడా?

గీ. కామ మనుసంధకారంబు / కనులగప్పె

వెండియు నఖండసంపద / బెంపుఁగాంచె

మన పురాతన స్నేహంబు / నీననుతుండు

రాజ్యపదమున మఱచుటబ్రంబె చెపుమ.

300

వ. అనిక లక్ష్మణుఁ డాగ్రహించి నిజబాహుదండయుగ్మంబునన్

ధను వొక్కమ్మడి నెక్కవెట్టి, “యిపుడే / దండింతు సుగ్రీవు నో

యసఘా! వేగమయానతి” మ్మన యోధాగ్రేసరున్ లక్ష్మణున్

గని ప్రేరింపకరాముఁ డిట్లనె నహంకారంబు వారించుచుక. 301

ఉ. తమ్ముడ! యాగ్రహించి మదిదానిమిదక్కి, కృతఘ్నుడంచుమో

వామ్మునఁగార్యమ / మఱి నెట్టి మదీయసఖున్ వధింప నొ

క్కుమ్మడి సాహసింపక, కటూక్తులఁబల్కి భయంబుఁగొల్పి, శ్రీ

ఘృమ్మాగ వానిదోడకొనిర మ్మఖిల మ్మనుకూలమయ్యెడిక. 302

గీ. రాముఁ డిట్లు తమ్ముని దురాగ్రహ మణంచి

“అతఁడు వ్యామోహవశమున / నాదమఱచె

అతమాత్రాన వధియిఁప / నర్హ మగునె”

అనుచు బోధించుచుండ నమృతనరమున.

303

క. మతిమంతుఁడు హనుమంతుఁడు

కృతకృత్యుం డగుట వానరేశుఁడు సీతా

వతిగతి మలచెగదాయని

అతిశీఘ్రమవెడలి వానరాధిపు గనియె.

304.

గీ. మదనునకుఁజిక్కి సర్వములు / మఱచినట్టి

అర్కసుతునకు మొక్కి యయ్యనిలసుతుఁడు

హస్తములమోడ్చి శ్రీరాము / నాత్మదలచి

ఎక్కనక్కెంబుగా నవ్వె / యిట్టులనియె.

305.

చ. “మఱచితివో రఘూద్వహుల / మానసవీధి, నధర్మపద్ధతి

కఱచితివో? కృతఘ్నుడనగా నిటు లక్కట స్నేహధర్మమున్.

జెఱచితివో? రఘూద్వహుఁడు / చెప్పినకార్యవిధాన మెట్టు లే

ర్పఱచితివోయధార్థమునుబల్కు మొకించుక వానరేశ్వరా !. 306.

గీ. భేదదానదండోపాయ / విధులవిడిచి

సామమున సౌమ్యమున నిన్ను / జక్కజేసె

మాధవుని రామచంద్రుని / మఱచినావె?

వానరేశ్వర! దూతల / బంపినావె?”.

307.

గీ. అనినవిని త్రొల్కిపడిలేచి / యర్కసుతుఁడు

విషయవాంఛకు లొనైతి / వెడఁగుభాతి

కువననందన ! దూతల / బంపి తొలుత

వీరవానరవరుల రప్పింపవలయు.

308.

గీ. వేగమ గవారు రాకున్న / విడువకుండ

జెలఁగి యెవ్వారినేని శిక్షింతుననుము

సకలరిపునాశనము నాడు / శాసనంబు

నిపుడ చాటింపుమా వేగ / మెల్లదెసల.

309.

గీ. అంత హనుమంతుఁ డతిశాంతుఁ | డాక్షణంబు
సక్రమంబుగ రాజశాసనముఁదెలిపి
ఎల్లెడంగల వానరమల్లవరులఁ
దోడితెం దని దూతలఁ | దొలుతఁబుపె

310

ఉ. అంతట నంగడుండు విసయావతుఁడై చనుదెంచి యా వివ
స్వంతతనూజపాదములపైఁబడి మ్రొక్కి వచ్చిచె నిట్లు, “ధీ
మంతు యశోనిశాంతు హనుమంతునిఁ బంపిన నాదరించి ది
గ్దంతులఁబోలు వానరులు | దప్పకవత్తురు వానరోత్తమా ! 311

చ. సరసుఁడు బుద్ధిమంతుఁ డతిశాంతుఁడు, ద్వీపములన్ కులాద్రులన్
సరసుల సాగరంబులను | చాలనెఱింగినవాఁ డసాధ్యుఁ డె
వ్వరికిని చిక్కనట్టి బలవంతుఁడు, సర్వమునీంద్రకోటితో
బరిచయమున్నవాఁ డితనిఁ | బంపుము కార్యము సానుకూలమా.

గీ. అనినవిని యర్కసందనుఁ | డనిలనుతుని
వెడలిరమ్మసి వంత వాఁదీరవరుఁడు
మంచిదని సంతసించి కుప్పించి యెగసి
ప్రాగ్దిశకునేగి వానరవరులఁ జూచె.

313

గీ. గయగవాక్షు లనేకలక్షలకొలంది
వానరులతోడ శీఘ్రంబ | వానరేశు
నికటమున కేగి వినతులై | నిల్చి మ్రొక్కి
అతనిచే మన్ననలఁబొంది | రధికముగను.

314

సీ. గయగవాక్షులఁబుపి | కడువడి వాయునం

దనుఁడు రోహితవర్షతమునకేగి

అరిలోకదుర్ధరుఁ | డైనదుర్ధరుని

నీక్షించి రాజాజ్ఞ | నెఱుకచేసి

అటచుండి శీఘ్రంబు ల వ్యాహరపర్వతం
 బునకేగి బలవీరుఁ డ నెడువానిఁ
 గీత సేవాధ్యక్షుఁ డ గిష్కింధకుంబుపి
 యటచుండి ధుంధుమాఁడరాదికరిగి

గీ. బలుల శ్రీఖండ వానరవరులఁబంపి
 కదళికంజేరి యటచుండి డ గజనిఁబంపి
 అంజనాదికి వెడలి మహాబలాధ్యుఁ
 గుముదునిం బాపి నీలశైలమునుదరిసి.

315

గీ. నీరు బఁకించి సుప్రవృత్తియతిఁదెలిపి
 అతనిఁ గిష్కింధకుంబంపి యాక్షణంబు
 బదరికాశ్రమముంజూచి డ పిదప గంధ
 మాదనాది నీక్షించె సామోద మెసఁగ.

316

గీ. అచటఁగలవానరులకు రాజాజ్ఞఁదెల్పి
 అర్జునాదికిఁ గుప్పించి డ దుర్జయుని సు
 షేణుఁ దారతండినిఁబంపి డ శీఘ్రముగను
 మేరుగిరిజేరె వానరవీరు లలర.

317

గీ. తరుణార్కబింబంబుఁకరణ భాసెలుదివ్య
 వదనాంబుజంబుతో డ పటలువాని
 శరణాగతులఁబోయెకరుణారసంబున
 శోభిల్లురమృతక్షుప్తలవాని
 సురసురనుతమేరునగమును మెచ్చని
 ఘనశరీరంబుతోఁ డ గ్రాలువాని
 ఇంద్రచాపముధంగి డ నెనఁగువాలం బెత్తి
 వాయువేగంబున డ వచ్చువాని

గీ. అంతఃకుంబు నొక్కట | నాకృమించు
నురుతరస్థూలదీర్ఘబాహువులవాని
ననిలపుత్తునిఁ బరికించి | యాదరించి
ఆజ్ఞఁబాలించి రచటి కీళాధిపతులు.

318

గీ. వీరకేసరి యనుకీళశూరవరుడు
అఖిలవాసరకోటి సైన్యములతోడ
హనుమపంపునఁ బంపకు | నపుడవెడలె
సేనల గణింపఁజాలఁ డాశేషుడైన,

319

గీ. రుద్రగిరికేగి పిదప నిర్నిద్రగతిని
పరమపావనకైలాసపర్వతస్థ
వానరశ్రేణిఁ బంపకుఁ | బంపి పరిస
రాలకాపురిఁ బరికించె | ననిలసుతుఁడు.

320

చ. అలకఁగలట్టివాసరకులధిపు లెల్లఁకుఁ గొల్చియుండ ని,
స్తులబలవంతుఁ డీతఁ డనుచున్ దనకాయ మెఱుంగఁజేయ, మా
యలఁ బచరించి దానవుల | కంతకుడై తనరారు వాని, నా
బలపురదుర్గ గనుంగొనియె | వాయుసుతుండు ప్రపుల్లదృష్టితో

గీ. బలపురనుఁ డంత లేచి పావని కెరంగి
అతనియానతిఁ దలఁదాల్చి | యాక్షణంబ
చెప్పఁగారాని వాసరసేనతోడ
బెంపు దీపింపఁ బంపకు | వెడలె వడిని.

321

గీ. జయము జయము శ్రీరామలక్ష్మణుల కనుచు
జయము సుగ్రీవునకు రామసఖున కనుచు
గండుమీఱిన మిడుతలదండుబోలి
వేయిలక్షలవాసరుల్ | వెడలి రపుడు.

322

గీ. పిదప మైనాకవర్వతనీధి కేగి

అచటఁగలవానరశ్రేణిఁ కానతిచ్చి

మంచుమలకేగి వానరమండలాధి

పతిని నండకనామునిఁ బాపె నతివ!

324

చ. కరువలిపట్టి వింధ్యఁగనిఁ గంధగజంబుల నొక్కతోకతోఁ

గరకఁ గొట్టఁజాలినయఁఖండబలాధ్యు వసంతనామవా

నరపతి కానతిచ్చి, ఖగనాథుని మించుజవంబుతోడ ను

దరమగునింద్రకేలివనిఁ దారుకొనె నయనోత్సహాబుగన్.

ఆ. వె. ఇంద్రకేలిలోనఁ నెనఁగు వానరకోటి

అనిలపుత్తునాజ్ఞఁ నవధరించి

అతిబలుండు రాముఁ దరిజెత్తుఁడగుఁగాక

యనుచు వెడలె బంపఁ కాక్షణంబ

326

చ. కరువలిమించువేగమనఁ గశ్యపకర్వణసీమకేగి, యం

దిరువదియొక్కకోటులకుఁ నీశ్వరుడై నివసించు వీరవా

నరపతి మైంద్రుక బిలిచిఁ నవ్వుచుఁ గర్జు మెఱుంగఁజేసి న

త్వరగతి వాయుజం డతఁ బంపకుఁ బంపె నురల్ నుతింపఁగన్.

ఉ. నీలుఁడు దుర్గదాంధరజనీచరకోటి వధింపఁగన్ మహా

కాలుఁడు సాధుకోటి కుఱకారమొనర్పఁగ నంచరించు న

చ్చీలుఁడు సాటిలేనికపిశ్రేణిరునానతి నాదరించి మేల్

మేలని మూఁడుకోటులనుఁ మించిన వానరసేనతోఁ జనన్. 328

గీ. ధవళగినున్న దుర్గఁధుఁ దత్త్వ

చెలఁగి శతకోటి కేని భీతిలక నిలుచు

బలుల శతకోటి వానరవరులనిచ్చి

పంపకం బాపి వెడలె నవ్వాయునుతుఁడు.

329

గీ. ఉదయగిరి కేగి యాదు సభ్యుడయ మొందు
కుముద, కుందుల వానరసముదయాధి
వతులఁ గిష్కింధకుంబుపి | వాయుగతిని
వెడలి భూతలం బంతయు | వెదకఁజొచ్చె.

330

గీ. ఎల్లెడంగల వానరముల్లవరుల
వెదకి మాపాపురీశ్వరు | ముదలయచుచుఁ
బావకుంబుపి శీఘ్రంబ | వాయుసుతుఁడు
మగిడి చనుదెంచె నెలవున | కగకుమారి.

331

గీ. వానరోత్తాల వాల విలాసముఁగని
మాకుఁగలతేజ ముతరిఁగఁగ విరించి
రాహుకేతువులన్ బెక్కురను నృజించె
ననుచు దాఁగిరిచుదుండు | బ్రహ్మహతుఁడు.

332

సీ. మిడుతలదండువా వెడలినవానర

నైస్యంబులెక్కింప | శశ్యచుకునె?
వాయువేగంబున | వానరుల్ వెడలంగ
దేవతావితతి భీతిల్లఁజొచ్చె
సాంద్రాంధకారంబు | చంద్రసూర్యులమింగి
యంతఃకుంబున | నలముకొనియె.
కహకహరావముల్ | కడల మాఝ్రోగంగ
దైత్యులయుల్లముల్ | తల్లడిల్లె

గీ. అతిబలుల్ రామలక్ష్మణు | లానావమున.
శత్రులజయింతురనెడు సుతాహజనిత
జయజయధ్వాన మాశల | సంక్రమించెఁ
గాలుఁ డప్పుడు లంకలోఁ | గాలువెట్టె.

333

గీ. అతులలంకావిజయ కేతుఃపతనహేతు
 ధూమకేతువుఁ బోలినఁ స్థూలదీర్ఘ
 వాలముఁ మీఁదికెత్తి వేవచ్చినట్టి
 హనుమఁ గౌఁగిటంజేర్చె నయ్యనసుతుండు. 334

ఉ. అంతట లక్ష్మణుండు నిజహస్తమునన్ విలుబూని యుగ్రుడై
 ఎంతయుఁ గన్నుదోయి జనియించినకెంజిగి దిక్తటాబులం
 దంతటఁ గొంత క్రమ్ముకొనఁ నాస్యమునన్ బ్రళయార్కకాంతియు
 క్కింతరహింప “భానసుతుఁ డెచ్చట” యంచరుదెంచెఁజెచ్చరక.

ఉ. వచ్చినవానిమోముఁగని య భానుతనూజుఁడు తిచ్చపాటునన్
 హెచ్చుగఁ దల్లడిల్లెఁ గేపుఁతెల్లరు భీతిలి రంత సంగదుం
 డచ్చటి కేగుదెంచి విసయానతుడై వడినంత లక్ష్మణుం
 డచ్చపుఁజేమతో నతనిఁ య నాదటఁ గౌఁగిటఁజేర్చె నత్తటి. 336

గీ. తార యేతెంచి “యనఘ! సాసారధర్మ
 మెట్టి దోబుద్ధిమంతుడ యెఱుంగదీవు
 తక్కుఁ క్షమింపు” మనుచుఁ బాదములవ్రాలి
 నంత, నవ్వుచు సుగ్రీవుఁ డనియె నిట్లు. 337

గీ. “అనఘ! విషయమదంబున య కగ్గమైన
 వాఁడు నదనద్వివేకంబుఁ య బడయఁగలఁడె
 మోహవశమున నిందియంబులకుఁ జిక్కి
 మునులు సైతము భ్రమియింతు య రనఁగ వినవే?” 338

గీ. అంత హనుమంతుఁ డతులధీమంతుడగుటఁ
 బజ్జకేతెంచి సామితిఁ య బ్రస్తుతించి
 లఘుదేశంబులండుఁడి యరుగుదెంచి
 నట్టి వానరవీరస్సైన్యంబుఁ జూపె. 339

గీ. మేలు మేలని సామితిఁ | మెప్పు లిచ్చి
వారలన్ దోడకొని రామభద్రుఁడేరి
మొక్కు లర్పించి యెఱిగించి | పొంతనిలిచె
నిననుతుం డంత నిట్లనె | వినతుఁ డగుచు.

340

గీ. “ప్రబలమగు నీదు మాయావరణమునందుఁ
జిక్కుకొని యాదమటచితిఁ | జన్మయాత్మ!
ఎట్టి జ్ఞానియు విషయేచ్ఛ | కీడిగిల్లుఁ
బామరుఁడ నేననఁగ నెంతవాఁడఁజెపుచు.

341

గీ; మునులు పామరు లమరులు | మోహమనెను
నురులకుంజక్కి తరుణుఁ | చురుకొండ్రు
ఎవఁడు వ్యామోహమను రాత్రి | కవశుఁడై చ
రించు, వాఁడు నీకు నమాను | డుమఁ దలఁతు.

342

గీ. పామరుఁడు నింద్రియములకుఁ | బట్టువడక
జ్ఞాని కావచ్చు సంతతసాధనమున
నితకు భవత్కటాక్ష మొక్కింతయున్న
సర్వము లభించు ననుకూలసమయమునకు.

343

ఉ. శూరు లనేకవర్ణముల | శోభింపు వానరు లుక్కుమీఱు హం
వీరులు, దుష్టదానవులపీచమణివఁగఁజాలుధీరు లే
తేరగఁజూచి రాఘవుఁడు | తియ్యవిపల్కులఁ బెక్కుభంగులన్
వారల సత్కరించి, ప్రతివానరున్ దనియించె సత్కృతన్.

గీ. రామచంద్రుని సత్కృపారసమునందు
స్నానముజేసి యొక్కొక్కవానరుండు
రామ! గుణధామ! సాగ్రామభీరు! యరుచు
వచ్చి మ్రొక్కిరి రామునిచరణములకు.

345

శ్రీ. పంకజాక్షునికరుణకుఁ / బాత్రులైన
వానరుల నేను జూచితఁ / బంకజాక్షి
వరుస రిక్కల లెక్కింపఁవచ్చుఁగాని
వార లెదటొ లెక్కింప / వలనుపడదు. 346

శ్రీ ప్రతిసుమంబున మధువున్నగతిఁ జెలంగి
ఎల్లవానరవీరులహృదయములను
సంచరించె నాచరాచరచక్రవర్తి
రాముఁడు నరుండె ? యాది నాఁరాయణుఁడు. 347

శ్రీ. అంత సుగ్రీవుఁ డఖిల కీశాధిపతులఁ
గాంచి యిట్లనె “ మీరు రాఘవులకార్య
దీక్షతో నేగి యెల్లెడఁ / దిరిగి తిరిగి
జానకిని జూచిరావలె / సర్వరముగ. 348

శ్రీ. ఏమటక యాలకింపుఁడి / యెల్లకపులు
నొక్క నెలమాత్రమే గడువొసఁగినాడ;
అవనిసుతఁ జూడఁజాలక / వ్యవధిదాటి
అరుగుదెంచిన వధియింతు / నాక్షణ-బ. 349

చం. వదలనిపట్టుతో నకలవానరవీరులు భూమిభృన్నదీ
నదముల సాంద్రనిర్జన వనంబుల దుర్గమకందరంబులన్
అదవదఁ దక్కివేగ చతురబ్ధిపరీతధరాతలంబునోఁ
గదలని తాల్మిలోవెదకి / క్షమాసుకతా వెత్తి గొప్పఁగావలె. 350

శ్రీ. అవనిసుతఁగూర్చి యెల్లర / నడిగి రండు
అవనిఁ గల సర్వదేశంబు / లరసి రండు
మీరు చూడనితావెందు / మిగులరాదు
మహితగుణధాము శ్రీరాము / మటవరాదు. 351

అ. వె. గజగవాక్షులార ! కార్యంబుసాధింప
వేగ తూర్పుదిక్కు ! వెదకిరండు
గడువుదాటకుండఁ ! గలదేశములనెల్లఁ
గలయఁజూచిరండు ! కదలిపొందు.

352

గీ. తదుపరి సుషేణుబిల్చి “మైందపుడు నీవు
నుత్తరపుదిక్కునకుఁబోయి ! య్యోపుత్తి
నరసి చనుదెండు వేగంబ ! యాలసి పఁ
దగదు, నడిచినగడువును ! దాటవలదు.

353

సీ. గంధమాదనమునుఁగొంచి, మేరువుఁజూచి
నీలార్జునాద్రుల ! నెలవులఁగని,
తైలానగిరి కేగి, ! కలగుహల్ పరికించి,
అలకాపురీవార్త ! లాలకించి
యక్షగంధర్వుల ! సందంఘఁ దిలకించి
పృథ్వీసుతంగూర్చి ! పృచ్ఛఁజేసి
మానసంబునకేగి ! స్నానంబులంజేసి
క్షుత్తిపానలదీర్చుకొనఁదలంచి

గీ. అతులఫలభారవినమితక్షీతిరుహళి
మధురపరివక్త్రఫలములఁగూత్రముఁగొని
బడలికందీర్చి వెండియు ! వెడలవలయుఁ
బ్రాణిగన్నట్టికా జాలు ! నడుగవలయు.

354

చ. తదుపరి మైచ్చదేశమును ! తద్గిరులన్ దరులన్ వనంబులన్
బొదలనుజూచి యుత్తరసముద్రముఁ జూడును తత్ప్రదేశముల్
వెదకుడు, మంచచే జలముఁపేర్కొనునచ్చట సూర్యకాంతియుం
డద, వెనుదీయకాపయఁజనందగు మెల్లఁగ శ్వేతభూమికొ.355

గీ. అవనితల మెల్ల సంతతో / సంతమగును
మగిడిచనుదెందు, కైలాసనగమునందు
పండితవరుండు కాకభుశుండిగలఁడు
అతనిదర్శించి, శీఘ్రంబ / యరుగుదెంచు

356.

గీ. తన్నగసమీపమునఁ బవిత్రతనుగన్న
స్వచ్ఛజలకుండమొందు గగన్పట్టమీకు
తలఁప నమృతోపమానంబు / తజ్జలంబు
కమ్రకర్పూరమయము తత్కర్తమంబు.

357.

గీ. సారవంతంబు తత్ప్రదేశంబు, పొంత
నున్నతమగు జంబూవృక్ష / మొందుగలదు
అస్థలంబు జంబూద్వీప / మనఁగబరఁగు
నయనవర్ధంబు చాని సందర్శనంబు.

358.

గీ. మత్తశుండాలముండోకమానమధుర
పక్వజంబూఫలరసంబు / వలనఁ గుండ
మెల్లపుడు నిందుకొనియుండు; / నల్లమలర
సమకు లాకుండమున స్నానమాచుచుండు.

359.

గీ. డంబుమీఱినయట్టి కుండంబునుండి
పొదునది ప్రవహించుచు / నుండు నెపుడు
అదియ, సరయూనది యనంగ / ఖ్యాతిఁగాంచె;
అందు మునిగినఁజాలు మీయఘము లణఁగు.

360.

గీ. పిదప శ్రీరామనామంబు / నదస్మరించి
శూరసేనమండపమును / జొచ్చి, యందు
నెల్లపుడునుండు లోమశఃఖుషివరేణ్యు
దర్శనముఁజేసి మౌక్త్యుండఁడతండు ఘనుఁడు.

361.

గీ. రోమశునిశరీరమునుండి | రోమ మొకటి
 రాలిపడుచుండు నొక్కొక్క | ప్రళయమునకు
 అవనిసుతఁగూర్చి యాతని | నడిగిపిదప
 ఘనుని శాండిల్యమునిఁ జూడఁ | గలరు మీరు.

362

సీ. వానరులకొందఁ జిత్వకాంతమున ఋషి
 రోమపటచ్చరసీమ లరసి,
 సైనికకుక్కుటఁ స్థానంబుఁక జూచి,
 పశుశీలముఁ గాంచి, | ప్రలియముఁగని,
 క్రొంచుముఁ గని, మారఁముమాటకముఁ దామ
 సముఁజూచి, యావర్తనమునమెలఁగి,
 ముఖ్యముగఁ దురుష్కభూమిఁ బరీక్షించి,
 అశ్వీయదేశఁ హస్య మెఱిగి,

గీ. కానివలము, బర్బర రథకాంతములను
 వేదకి, పిదప విష్ణుకాంతవిషయములను
 మెలఁగి, చీనమహాచీనములఁ జరించి,
 తాళతొవకాత్యున్నతఁ స్థలులఁగనుఁడు.

363

గీ. స్వర్ణభూమినిఁజూచి, స్వేచ్ఛగఁజరించి,
 పార్వతావర్తపారస్య | పహనవముల
 బ్రహ్మదేశోపమల్పకరమణకముల
 దరదలింగదుర్లద్వికరలహములను.

364

గీ. తిరిగి, వడి నవకాంత ప్రదేశముఁగని
 కాంచనపర్ణవీధులఁ | గలయఁజూచి
 త్రోవఁగన్నట్టుమునుల సాధువుల కెరఁగి
 వారలయుదంతము గ్రహింపవలయు మీరు.

365

శా. కారస్కారతుఖారశూద్రయవనగ్రామామలజావి, గా
ధారంబు బరికించి, పంచపదముగ దర్శించి, శీఘ్రంబ కా
శ్మీరంబు దిలకించి, తద్గిరిగుహశ్రేణి విలోకించి, గం
భీరాంభోధినదీపరీతసకలద్రవ్యపాణుల జూడండి. 366

మ. శ్రీమః బాటికక కోసలంబు, మిథిలగ్రామ సావీర సారాష్ట్ర భా
గములగ, కేకయ వారణాసి కుమ జంగలాంబులన్ కాన్యకు
బ్జయుఁబుడోత్కళ కాంచిమాషిమకచం సావంగగౌడోపవం
గమహదేశములన్ గనుంగొని కళింగంబున్ విలోకింపుండి. 367

గీ. మగధఘూర్జరేంద్ర పృథ్వీమశ్శ్యకిలకి
లామహాప్రదేశంబులఁ, గామరూప
శూరసేనాదులన్ జొచ్చి, చూడవలయు
నతిరహస్యప్రదేశంబు లరయవలయు. 368

త. ఈయాదేశంబున నే
లా? యావద్భూతలంబు లనవలోకింపు
డాయాసంబని యెంచక;
మా యానతిఁదప్పకుండ మన్నింపవలెన్." 369

చ. అన విని వీరరాఘవుఁడు "ప్రాణసఖా! యెపు డిన్నిదేశముల్
కనుఁగొని వచ్చితి" వనినఁ గన్నులనీ రొలుకంగ నాతఁ డి
ట్లనె "ననఘా! మదగ్రజభయంబునఁ బూర్వము పర్వతంబులన్
వనముల సర్వదేశముల నానముఁజేసితి వేషధారిన్. 370

గీ. ఇంద్రతనయునిభీతిచే నెల్లదెసల
సంచరించితి సకలదేశములఁగంటి
నే నెఱుంగని నదులు వార్షిధులులేవు
అనఘ! నేటికిఁ దత్ప్రయోజనముఁగంటి." 371

- గీ. పిదప నుగ్గ్రీవుఁ డత్యుగ్గ్రీవీరవరుల
శతబలవసంతులను కీశవతులఁబిల్చి
ధీరవరులార! ఖల్చిమఁదిశకువెడలి
స్వామికార్యంబు సాధింపఁవలయు మీరు. 372
- గీ. రంగభూమిఁ బరీక్షించి | రండు కొంద
అన్యదేశంబులన్ గొంద | అరసిరండు
శ్రద్ధతో స్వామికార్యంబు | జరపవలయు
నెలగడుపుదాటిన వధింతు | నిక్కువముగ. 373
- గీ. సకలసేనావనవసంత | జాఁబవంత!
అతుల బలవంత! హనుమంత! | యరికృతాంత!
లింగదా! దోర్బలాంగద! | యసురకాలు
లార! నలనీలులార! బలధ్యులార! 374
- గీ. స్వామికార్యంబు సాధింప | సమయ మిదియ
శక్తివంచనలేకుండ | సత్వరముగ
దక్షిణాశకుఁ బయస్మై | ధరణిపుత్రి
యనికీఁ బరికించి, సద్యశోధనముఁగొండు. 375
- ఉ. భోగవిలాసలాలనులు | భూస్థలి శాశ్వతమంచు నెంచి,మా
యాగతి సంధులై భవమహాఁబుధిలోఁబడి, మోక్షసాధనో
ద్యోగముఁ దక్కి, పాపులయిఁయూరక చచ్చుచు బుట్టుచుండ బా
గోగులనిర్ణయించి జనుఁడుత్తమమార్గముఁ బొందటొప్పదే? 376
- గీ. రామచంద్రుండు దేవతారాధ్యుఁ డతని
చరణములఁగొల్చి, సంసారజలధిదాటి
పరమపదమును సాధింపఁవలయు మీరు
పుణ్యమతులార! వీరాగ్రగణ్యులార. 377

గీ అవనిఁ బ్రతిజేహి రామపాదాంబుజముల
గొలిది, తన్నామమంత్రంబుఁ దలఁచి తలఁచి
పంకమయఘోరసంసారవార్ధిదాటి
తత్వము గ్రహింపవలెఁ గాదె ? తమ్ములార.

378

గీ. కటికిఁ గానరాని మోక్షంబుఁ పె
నైహికసుఖంబు మిగులఁ దియ్యముగనుండు
రామచంద్రుని సేవ కర్తవ్య మనుచు
భక్తిని భజించుజనుఁడు పావనుఁడు ఘనుఁడు.

379

గీ ఈశరీరంబు తుచ్చము ? చేవగించి
రామకార్యంబు సాధించి ? రామనామ
మంత్రము స్మరించుచున్ వేగ ? మగిడిరండు
ఘనతదీప్తిప సద్యశోధనముఁ గొండు.

380

గీ అనిస సుగ్రీవునానతి ? నవధరించి
జూబవంతుండు జయమని ? సన్నుతించె
నొసని నమస్కరించి రక్ష్యంగమండు
నలుఁడు నీలుండుఁ గేసరి ? నందచుండు.

381

గీ. వానరశ్రేష్ఠు లెల్లరుఁ ? బయనమునకు
యత్నములఁ జేయుచుండంగ ? వాంజనేయుఁ
డెలమి శ్రీరాముపాదాబ్జములకు మ్రొక్కి
“అష్ట” యని నిల్చి దేవత ? లభిచుతింప.

382

గీ. అంత జానకీకాంతుఁ డేకాంతముగను
“అహహ ! హనుమంత ! మతిమంత !” ? యని నుతించి
తనదుముదికనొస గి మ తనములాడి
శ్రీరమున హస్తముంచి యాశీస్సు లొసఁగి.

383

క. హనుమా ! వినుమా జానకీ

గనుమా, రాముండు నిన్నుఁ / గైకొను నిక్కం
బనుమా, యనుమానము వల
దనుమా, నీ కెల్లెడల జయింబగుఁ జనుమా.”

384

గీ. అనిన విని మొక్కి ధ్యానించి / యభినతించి
అహహ ! జన్మంబు సార్థకమయ్యెననుచు
స్వామికార్యంబు సాధించి / వత్తుననుచు
హుంకరించి, జ్ఞంభించి యహంకరించి.

385

మ. “పరుడై శాశ్వత ధర్మకర్మపరుడై / వాగ్దర్శనాతీతుడై
స్థిరశాఖ్యప్రదమీక్షరాజ్యపదవీసింహాసనారూఢుడై
వరభక్తాంబుజభాస్కరుండయి, ననున్ బాలింప శ్రీరాముడై
ధరణిన్ బుట్టినయాచిదేవుని కృపన్ / ధన్యుడనైతింగదా. 386.

ఉ. శ్రీరఘురామచంద్రుఁ గిక్కిరించిన కూరుని, సత్పతివ్రతా
చోరుని, జూచి, వానిపురిఁ / జూచి, సతీమణి యున్కిఁ జూచి, దు
ర్వారపరాక్రమక్రమము / వైరుల కించుక వెల్లడించి, హం
వీరులు భీతిన్, సురలు / మేలని మెచ్చుగ, నేగుదొడదక.” 387

గీ. అనుచుఁ గొండంత యప్పొంగి / యాత్మయందు
రామచంద్రుని ధ్యానించి / పఠిస్తుత్తించి
రామ రఘురామ యని మొక్కి / రాఘవులకు
జయము జయమంచు వెడలెఁ గేసరి సుతుండు. 388.

ఉ. వానరు లెల్లఱన్ నదులవాద్ధులఁగాంచి యతిక్రమించుచున్
గాననవీధులన్ గిరుల / గ్రామములన్ దిలకించి యష్టది
క్ష్వానములన్ భ్రమించుచు వెనకజనుచుండిరి రామచంద్రుఁ
ధ్యానముఁ జేయచక హనుమదాదులు వోయిరి దక్షిణాశకఁ-

గీ. హనుమయన్ జాంబవంతుండు | సంగదుండు

నలుఁడు నీలుండు వీరవానిరవరేణ్యు

లరయ నిరువదికోటు లహంకరించి

దక్షిణంబున కేగి రుత్సాహమునను.

390

ఉ. మానసమల్ స్థిరంబులయి | మానక రామునికార్యదీక్షన్

లీనములై రహింక, నవలీలఁ బథంబు నతిక్రమించుచున్

వానరు లేగుచుండ, ననివార్య బలాధ్యుఁడు, వజ్రదంష్ట్రుఁడన్

దానవుఁ డొక్కరుం డెదురఁదారసిలెన్ ప్రళయంతకుండునాన్.

ఉ. “ఇంతభయంకరుఁడు మును | పెన్నఁడు భూస్థలిఁ బుట్టియుండఁడు

త్యంతబలాధ్యుఁ డీతఁడు నరాంతకుఁడో? యమరాంతకుఁడో? క

ల్పాంతకుఁడో చరాచరకులాంతకుఁడో”యని, భీతచిత్తులై

చింతిలుచున్నవానరుల | చెతకు వచ్చుచునుండె దైత్యుఁడన్.

మ. “భలిరా ! యెవ్వఁడవీవు ? రాక్షసుఁడవో ? | బాహుబలప్రాధిప

ల్పులఁగొరించిన మెచ్చు లిత్తురాకొ? చాఁబుఁజాలు, దుర్వారదో

గ్బలమున్ జూపఁగవచ్చివాడవు గదా, | రారమ్మ; కేరించి నా

యల వేసాటియొ నీకుఁ జూపెదను బాహుబాహియుద్ధంబునన్.

గీ. అని యహంకారవశమున | సంగదుండు

ఎదురుగావచ్చురాక్షసునీనడించి

తలవడినయంత రోషించి | దానవుండుఁ

బ్రొనియె; నిర్వరకుఁబోరు | పరిభవితై.

394

గీ. ఘోషముని వీరవానరుల్ | తల్లడిల్ల

నెల్లవేల్పుల యుల్లంబు | అల్లసిల్ల

మెచ్చకొని వాయుపుత్రుండు | హెచ్చరింప

మల్లయుద్ధంబు కడుఁ గడు | మల్లడించె.

395

- గీ. స్వాంతమున రామచంద్రుని | స-స్మరించి
మహానిగలతండిప్రఖ్యాతిమదిదలంచి
అంగముఁబెంచి, రాక్షసు | నంగదుండు
నేలకుంగూల్చి, యవలీలఁ | గేలజీచ్చు. 396
- గీ. జాంబవంతుండు చూచి ప్రిసన్నుడయ్యె
మేలని సమీరపుత్తుండు | మెచ్చుకొనియె
వానరులు కెవ్వరుని యార్చి | ప్రస్తుతించి
చవుకళించిరి జయ రామచంద్ర యనుచు. 397
- గీ. పిదప నచ్చోటు వాసి యుద్వేగమునను
వానరులు ఘోరదుర్గమక్షయములందుఁ
దిగి చూచుచు నలసటఁ | దీర్చుకొనుచు
నొడలు తమకుఁ గా దనునట్లు | వెడలుచుండి. 398
- ఉ. సాహసికాగ్రగణ్యులయి | సాంద్రవనంబుల సంచరించి, యు
త్సాహమున నగాగ్రములఁదాండవమాడి గుహళిఁజొచ్చి, “హా
శ్రీవారి” యంచు సీతకయి | చింతిలి తాపముచే మహాపిపా
సాహతులై భ్రమించిరి జలాశయమున్ బరికింప నెల్లడన్. 399
- గీ. జనకజన్యవణము మాని | జలమకొలుకు
వెదకఁజొచ్చిరి గిరులను | విపినములను
తుదకుఁ బుడిసెను నీరైన | దొరకకునికి
సామ్యసిల్లిరి వానరశూరవక్షులు. 400
- గీ. అంత హనుమంతుఁ డమితధీమంతుడగుట
నవనిధర మెక్కి పరికించె | నఖిలదిశల
నొండుగుహనుండి జలవిహగోత్కరంబు
వెలువదుటఁజూచి యచటికి | వెడలె నపుడు. 401

గీ. జలము లేకున్న వానర/సంచయము

యమునిపురమున కరిగెద / రని తలంచి

వెడలి యొకకొండఁజూచి త / ద్భిలముఁజూచి

బిలబహిర్గతజలపక్షి/కులముఁజూచి.

402

చ. బ్రదికితి మార రామునికృ/పన్ సలిలాబు లభించునందు, సు
పదఁగఁగ పేదభంగి హను/మతుఁడు లోనికిఁజొచ్చి, యంతటన్
జెదకి, సరోవరంబుఁగని/వెంట నె మార్గము సంతరించి, యా
పద గడచెంగదా యచుచు / వానరులన్ గొనివచ్చెఁ జెచ్చెరన్.

చ. తొరపడి వానరుల్ హనుమ/తోడకు శైలబింబుఁ జొచ్చి త
త్సరసిని స్నానమాడి తమ/వాహముతీఱఁగ నీరమాని, ను
దరతరుబృందపుష్పఫల/తండములంగొని సేవదేజి, త
త్సరిసరస్వతీవాటికలఁ / దారుచుఁ గేసుచు నాటలాడుచున్. 404

ఉ. ఎల్లెడ సంచరించి, వర/వృక్షఫలంబులఁ గొల్లలాడి, సు
పుల్లనుమంబులన్ జిదిమి / పోవులువెట్టుచుఁ గేళ్లుదాటుచున్
ఉల్లము లుల్లసిల్ల జచు / చొక్కెడ దవ్వనఁజూచి రప్పుడే
అల్లనఁ గన్నువిచ్చిన స్వ/యంప్రభనాఁ దనరారుయోగినిన్. 405

గీ. అంతటన్ జూబనాతుండు / హనుమతోడ
మునుకొని నమస్కరించి, రా/మునియుదంత
మంతయున్ జెప్పి సతిఁగూర్చి / యడిగినంత
నాపె చిటునవ్వునవ్వి యి/ట్లనియె నెలమి.

406

ఉ. వానరులార ! రామునిప్ర/భావ మెఱింగిన ధన్యులార ! నా
జ్ఞానము యోగమున్ తపము / సర్వము సార్థకమై విరించును
దాసతియిచ్చినట్టుల శు/భావహమయ్యె, ఫలించె నేడు నా
భ్యానము, రాముఁ డున్నయెడ / కాఁగకయేగెద నీక్షణంబునన్.

గీ. వీను గంధర్వు తనుజుఁ; హేమయ నెడు
నప్పరస నాదుసఱ; యాపె | నమరనాథుఁ
డవహరించె, విరక్తి : | య్యడవియందుఁ
బెద్దకాలంబుచుండి తఱపించుచుంటి. 408

గీ. నాతపంబును గాంచి య | స్నలునమెచ్చి
వరములన్ గోరుకొమ్మని | కరుణఁబలికి
నంత దైవంబుఁ జూపింపు | మంటి నేను
ఇంచుక హసించి చతురాస్యుఁ | డిట్టులనియె. 409

గీ. “రాముడన నర్కవంశాబ్ధిసోముఁ డనఁగ
నాపరంధాముఁ డవనిపై | నవతరించు
నాయదంతంబు వానరు | లరుగుదెంచి
నీ కెఱింగింతు రందాక | నిలువుమిచట. 410

గీ. అనిన మేలని కొండంత | యాశతోడ
వేడికొనియుంటి వానరవీరులార !
ఇపుడ శ్రీరామదర్శింప | నేగుదాన
నింక మీకార్య మీడేటు | శంకవలదు. 411

గీ. మీర లెల్లరు వాఁధితీరమునకుఁ
జెలఁగి శీఘ్రంబ పొం డాలసింపఁదగదు
శీఘ్రకాలంబులోన : | వ్యిఘ్నముగను
శూరవరులార ! జానకిఁ | జూడఁ గలరు. 412

చ. అన వినిసంతసించి యపు | డందటు నంబుధిఁజేరఁబోయి ర
వ్యతయు రామచంద్రుడఁగద్దములన్ మది సంస్మరించుచున్
జసి ఁఘురామభద్రుఁగని | చాఁగిలి, మౌక్తిక, నుతించినంత న
య్యఁఘుఁడు సంతసించి యపు | డాదట నిట్లనె నాదరించుచున్.

గీ. “బదరికాశ్రమ మెంతయుఁ / బావనంబు
తల్లి ! కన్యామతల్లి ! నీయుల్ల మలర
నచట నివసించి యధ్యాత్మ / మభ్యసించి
అతులమోక్షంబుఁ బడనెద / వరుగుమమ్ము.”

414

గీ. అనిన ధన్యాత్మరాల నం / చభినుతించి
రామ ! రఘురామ ! తారకనామయనుచు
నాస్వయంప్రభ యటనుండి / యాక్షణంబ
సంతసించుచు బదరికాశ్రమముఁజేరె.

415

చ. “గడువును చాటకుండఁ బ్రభుకార్యమొనర్పగ నాల్గుదిక్కులం
దడవులఁ బర్వతంబుల గుహాగహనంబులఁ జొచ్చి యక్కటా
బడలితి మెందు సీత గనఁకట్టకయున్నది, నూటదక్కదేన్
జడనిధిగాన వానరము / చావవలెన్ పలుపల్కలేటికిన్. 416

గీ. ఇప్పుడు గడువుసమీపించె / మృత్యు వట్లు
వ్యర్థముగనేగిన వధించు / నర్కసుతుఁడు,
ఏడ నున్నదొ ? జానకిజాడ తెలియ
దక్కటా ! యంగదా ! యింక / దిక్కులేదె ?”

417

గీ. అన్చు వానరు తేడ్యంగ / నంగదుండు
కటకదడిబెట్టి యిట్లనెఁ / “గరుణాదక్కి
జనకుఁజంపించినట్టి మూయినసుతుండు
ఈనెపంబున నను వధియింపకున్నె ?”

418

గీ. అనుచుఁ బరివరివిధముల / నంగదాది
వానరౌత్తము లెల్లరుఁ / బరితపింప
వినియు విననట్లు వాయునందనుఁడు మిన్న
కుండా, నపు డిట్లు జాంబవంతుండు పల్కె.

419

ఉ. “వానరులార! పోయముఁ / బాయక దైవము విశ్వసించినన్
హాసముట్టిల్ల దింత కనిలాత్మజుఁ డుండఁగహనియుండునె?
మానవుడైన రాముఁడు రమాధవుఁ డంచుఁ దలంపలేక మీ
మానసముల్ చల్పించె ననుమానవశంబున భీతిపెప్పునన్. 420

గీ. సగుణ నిర్గుణ బ్రహ్మమైనంభవించె
రామచంద్రుండు కార్యభారమువహించె
గార్యపర్యవసానసంకల్ప ముడిగి
సంచరింపుఁడు మీకు విచారమేల? 421

గీ. గోవులను ఘోషదేవుల / దేవతలను
ఉద్ధరింపంగ శ్రీరాముఁ / డుద్భవించె
దలంప మనము నిమిత్త మాత్రులము వినుఁడు
ఆపరాత్పరు కార్యంబు / వ్యర్థమగునె? 422

గీ. దిగులు విడనాడి యుంచుక / ధృతివహించి
కార్యములజేయుఁ డాతనికరుణవలనఁ
గార్య మీడేలు ననుకూల / కాలమునకు
వచ్చును నె రామచంద్రుని సాదసేవ? 423

క. అని జాంబవంతుఁ డెంతయు
ననుకూలగతిఁ వచింప / నవ్వార్యములక
విని, యంగదకాకం గడుఁ
గనకనలాపచు నొక విహంగం బరుదొచ్చె. 424

ఉ. ఆకట! దూలుచున్ స్వగరుడంచలవాత విధూతభూయహః
నీకవిభీతవానరుల / నెవ్వడి మ్రొంగఁదలంచి “యార నా
లీకభవుండు నేటికి బలిష్ఠులఁ గొండల భోజనార్హమై
నా కొనఁగొగదా యి మనంబునఁ బొంగుచు నేగుదెంచినన్.”

ఉ. “ఏకరణిన్ రఘూత్తముని | యంతిఁ గనుంగొనవచ్చునంచుఁ బెన్
శోకమునన్ తడంబడుచు | శోషిలుచుండిన వానరోత్కరం
బాకట మింగవచ్చిన ఖిగాధిపునింగని గోరుచుట్టువై
రోకటిపోటటంచు మదిరోసి, భయఁబునఁ బాటుచుండఁగన్. 426

గీ. అంత నంగద నెడఁబాప | నంగదుండు
వానరులఁజూచి యిట్లనె | భయముఁదక్కి
“ఒక్క విహంగంబునకు నిట్టు | లోహటించి
వెడలవచ్చునె వానర | వీరవరులు. 427

చ. ఇతఁడు మహానభావుఁడు ఖిగేంద్రుఁడు రాక్షసకోటికిఁ యముం
డతులబలాధ్యుఁ డర్యవరుఁ | డచ్యుతకీర్తికి రామమూర్తికిన్
హితుఁడు జటాయుసోదరుఁ డహీనచరితుఁడు; సాధ్వసంబునఁ
మతిని గ్రహింపలేక యనుమానవశంబునఁ బాటవచ్చునే? 428

చ. ఘనుఁడు జటాయు వల్పుఁడె? జగన్నుతమోక్షపదంబుఁబొందె నా
తనియనుజుండు మూర్ఖునివిధంబున శ్రీరఘురామకార్య సా
ధనమున కాక వెట్టునె ముదఁబునఁ దోడ్పడుఁగాక యూరకే
మనమున సంశయింతురె? ప్రమాదములే దని విశ్వసింపుఁడి.”

గీ. అనినవిని జాంబవంతుండు | ననిలసుతుఁడు
భయము వల దింకరండని | పలికినంత
నవ్వులుకు లెల్ల ఖిగవిభుఁ | డాలకించి
“అభయ” మని పల్కి యిట్లనె | నాక్షణంబు. 430

ఉ. “భీతిలనల? వానరులు | వీరవరేణ్యు లనంగవింటి సం
పాతిని నేను రాఘవునిభక్తుఁడ మీ కనుఁగ్తుఁడన్ వానరా
త్పాతము సొభించునని | పాటునురే యొకపక్షిఁజూచి; దై
త్యేరఁగఁ | కఁగి; పరియిపుఁ డొకఁచుక మీయదంతమున్

ఉ. హా మతిహీనుడన్ ఖలుడ / నాకటికాకకుఁ దాళలేక యే
మేము వచ్చించి, యన్యులని / యెంచి వధివఁగ వచ్చివాడ, శ్రీ
రామునిభక్తులైన కపిరాజుల మ్రొగుదునొక్కొక్కటా
తొనుమునన్ తుంభన్ దచవు / చాలకృశించిన వే నశించినన్. 432

గీ. రండు వానరులార ! శ్రీరామకార్య
భారవహులార ! లోకక / వీరులార !
స్వామియగు రామచంద్రునివకుడ నేను
అతనిచరితంబు వర్ణింపుఁ / డాలకింతు. 433

చ. అనవిని జూబవత్ప్రయఃఖు / లాతనితోడ నుదంతమంతయున్
వినిచినయంత సోదరునివిక్రయమున్ విచుతించి, యేడ్చి “గ
క్కున ననువార్ధితరమునకున్ గొనిపోండు, మదీయసోదరు
డనఘుఁడు, పావనుండఁబున / నాతని కిత్తుఁ దిలోదకంబులన్.” 434

గీ. అనిన మేలని వానరు / లతనిఁ బట్టి
అబ్ధిపొంతకుఁ గొనిపోయి / రాక్షసుబ
స్నానముజేసి సోదరు / సంస్మరించి
బాష్పములతోడ నెలమి దర్పణము విడిచి. 435

గీ. వానరులఁజూచి శ్రీరాముఁ / బ్రస్తుతించి
జనకజడలంచి దనుజనాథుని శపించి
అనుజని స్మరించి యతనిసాహసము మెచ్చి
తనమచరితంబుఁ బలికెఁ బఠంగవిభుఁడు. 436

ఉ. “కారణజన్మగార! త్రిజగన్ముత భీరుబలాధ్యులార ! హం
వీరవశేణ్ములార ! రిపుభీరులార ! మహాచుభౌవులా
తా!రణధీరులార ! రఘురాముని సేవకులార ! మానమా
చారము మీ కొకించుక వెనన్ వినిపించెద నాలకింపుఁడి 437

గీ. మాయదంత మద్భుతము, జటాయు వేను
సన్నదమ్మల మిరువుర / మవనిఁబుట్టి
పెరిగితిమి శూరవరు లకుఁబిరుదుతోడఁ
దైత్యు లెల్లరు మముఁగాంచి / తల్లడిల్ల . 438

గీ. బాల్యమున మే మెఱుంగక / పంతమునను
చెలఁగితిమి సూర్యుఁ గబళింకఁవలయుఁననుచు;
ఇనునివేడిమి కడలి సఱిహింపలేక
మాజటాయువు వడివడి / మగిడివచ్చె . 439

ఉ. అంతట నాహసించి యిసుమంతయు జంకక మీఁది కేగి నే
నెంతయు సూర్యువేడిమి సఱిహించితి; తెక్కలుకాలిపోవ, నా
పంతము సన్నగిల్లఁగ గుఱిబాలునఁ గూలితి; గొండయందు వి
భ్రాంతిని నన్నుఁగాంచి మునివర్యులు తల్లడమంది రత్తటిక. 440

గీ. అంతఁగరుణించి చంద్రముం / డనెను మాని
పొంత కేతెంచి యుపచారముల నొనర్చి
బాధ వారిఁచి తత్వంబు / బోధచేసి
భయము వలదని ననుఁగాంచి / కలికె నిట్లు . 441

గీ. “ఖగకుల్ త్తంస ! తేతాయఁగంబునందు
అవని బ్రహ్మబు రాముఁడై / యవతరించు
అతనిభార్యను రావణు / డపహరించు
నాపె వెదకంగ వానరు / లరుగుదెంతు . 442

గీ. వానరులఁజూచి యీవు పా / వనుఁడవౌచు
వవనిసుతఁగూర్చి యెఱిఁగింతు / వపుడు నీకు
నద్భుతంబుగఁ బక్షుంబు / లుద్భవించు
స్వాంతమున రాముని భజింపు / మంతదనుక . 443

గీ. అతనివాక్యంబు లాలించి నంత నంత
రాత్మ రేకెత్తె నాదునాశాంకురంబు
రాముని జపించుకొనుచు మీరాకకొఱకు
గాచుకొనియుంటి భక్తాగ్నిగణ్యులార!

444

గీ. వినుడు నాపుత్రుడు సుకర్ణుడు డనెడువాడు
ఒక్కనాడు నే నాకట / సుక్కియుండ
సరభసంబున నాదభోజనముకొఱకు
వనమృగంబులఁ గొని విలఁబయుగవచ్చె.

445

ఆ. వె. వాడు వచ్చునకి / భాస్కరు డపరాభి
గుంకుచుండె, నేను / కోపగించి
దయఁదొఱగి శపింపఁదలచినంత నె నాడు
భయము గదుర వణకి / పలికె నిట్లు

446

గీ. “జనకి! నాపల్క లస్పతంబులనక వినుము
నీదునానతి దలఁదాల్చి / నేను వేగ
వనమృగంబులఁ గైకొనివచ్చుచుండఁ
ద్రోవఁ గన్పట్టె బుకవనముం దొకండు.

447

చ. ఇరువదిచేతులం గలిగి / యేపుగనున్న శరీరయష్టితో
శిరములపంక్తితో, బురుషశేఖరుఁడొక్కఁడు రాచరీతితో,
తరుణి నొకర్తుకన్ మరునితల్లినిఁబోలు త్రిలోకసుందరిన్
అరదమునందుఁ బెట్టుకొని / యంబరవీధిని వచ్చుచుండఁగన్. 448

గీ. తొలుత మృగమంచు నెమ్మది / దలఁచి వాని
నొడిసిపట్టితి నంత వాఁ / దొదిగి బెదరి
ఒక పుండ్రుపించుకొని నన్ను / విడువ మనఁచు
గలుపుఁగోలుతనంబును / దెలుపుకొనుచు.

449

గీ. తేరు నడపుచు దక్షిణదిశనుబట్టి
చూచుచుండంగ వెడలె నా శూరవరుడు
అందుచే నింతయాలస్య మయ్యె ననుచు
వేడుకొనఁజొచ్చె వానరవీరులార! 450.

ఉ. “అంతటివాఁడు వేడుకొనె” నంచు దలఁచి సుతుండు వాని నా-
పొంతకుఁదేక పోవిడిచె; బొక్కితి, నక్కట టెక్క లూడెనం
చెంతయు నేడ్చిరిన్ సుతు సహింపక తిట్టితి నేమిసేతు, నొ
క్కింతబలంబులేక యసురేంద్రుని నాగతిఁ జూపనిచ్చితిన్. 451.

గీ. అకట! దౌర్భాగ్యుడను గాక మయవనిపుత్రిఁ
జూపలేకుంటి నని మదిన్ బొక్కిపొక్కి
మునివరేణ్యునివాక్యంబులను దలంచి,
మీకొఱకుఁ గాచుకొనియుంటి మిత్రులార! 452.

చ. వినుడు పయోధియధ్యమున వేల్పులకున్ జొరరానిదై, సహ-
స్రనయనుప్రక్కబల్లెయు బ్రాత్రవకోటి కకాలమృత్యువై
కనులకుఁ బండువై, సొబగుఁ గల్గి, తిక్మాటధరాధరంబువై
దనరుచునుండులంక, బలదర్పితదానవ సాహసాంకయై. 453.

చ. సకలవిలాసముల్ గలిగి సన్నతికెక్కి, ధరిత్రిదేవికిన్
ముకురముఁబోలులంక, తలపోయఁగ మజ్జగమందు నట్టిదిం
కొకటి రహింపఁజాల దననొప్పగు, జిత్రకళగల్గి సొ-
చికయని ఖ్యాతిగన్న వరశిల్పులు దెల్పఁగ నాలకించితిన్. 454.

ఉ. మానవులన్ వధించి, పరమానినులన్ గ్రహించి, దేవతా-
స్థానము ముట్టడించి, గలసొకద లెల్ల హరించి, దిట్టతా
దానవులెల్లఁ గొల్వ బ్రహ్మదంబునఁ గ్రొవ్వివరావణుడు, లం-
కానగరంబునన్ మెలఁగఁగలియు గీలియు సేవసేయఁగన్. 455.

గీ. అట్టి యకశంకయగు లంకాయందు సతముఁ

జూడసొపుగనుండు నశోకవనము

పొండు పరికింపుఁ డచ్చోట | భూమిపుత్త్రి

సక్కముగనుండు, మీకు సందియమువలదు.

456

క. మతిమంతుని బలవంతుని

వెతకుఁడు మీసేన నట్టి | వీరుఁడు గలఁడేన్

శతయోజనములదూరము

నతివేగమ దాటవలయు | నమరులు పొగడన్.

457

చ. ఎవఁడు పయోధిదాటి, యసురేంద్రపురంబును జొచ్చి జంకుఁడ

క్కి వనమునందు సీతఁ బరికించి, యుదంత మెఱింగి రాక్షస

ప్రవరు లెదిర్చిరేన్ తనదు | బల్మి నొకించుకచూపి, వచ్చువాఁ

డననిరహించురాముకృప | కాన్నదుడై దిరకాలజీనియై.

458

గీ. రామచంద్రునినామమంత్రము జపించి

పారమేశ జూడరానిసంసారజలధి

దాటి యెట్టిసామరుడైన | ధన్యఁ డగును

అరయ నివార్ధి లంఘించు | టనఁగనెంత.

459

గీ. ఆతులలాఘవంబుగలట్టి | యలఘుఁ డెవఁడొ

మీరె నర్జయుంచుకొనుండు | మిత్రులార!

ఎవ్వఁ డీవార్ధిలఘించి | యేగుదెంచు

వాని కర్పింపు డీ నాడువందనంబు.

460

గీ. కనుఁడు శ్రీరామచంద్రుఁడకరుణవలనఁ

బక్షములు వచ్చె వానరప్రవరులార!

రామకార్యంబు సాధించి | రండు వేగ

మనుచు సంపాతి మీదికి | నగిరిచనయె.

461

మ. శరవేగంబున నూత్నపక్షములతో / సంపాతి యేగంగ, “మా
యురె” యంచున్ గల వానరప్రముఖు లనినోన్మన్యవనోకంబులన్
దరహాసంబులఁజేయుచున్ నిలిచి సంద్రంబున్ విలోకించుచున్
పరిశీలించఁగఁజొచ్చి రాత్మబలమున్ / పొగల్భ్య మేపారఁగన్ 462

చ. “అలఁతిగ నూఱుయోజనము / లంబుధిదాఁటుట మెట్టులెట్టులేన్
జలనిధిదాఁటిరా గడుపుచాలదు, కార్యము వ్యర్థమానెయం
చలసులమంచు వాలిసుతుఁ / డుతట మాన్పడి నిల్చె జాంబవ
ద్బలిముఖివానరప్రముఖిబాహుబలంబుల లోఁ దలంచుచున్.

శీ. “గడుసరివి పెద్దకాలంబుఁ / గడపివాపు
గడుపు చాలదు, నీవెఱుంగనివితాన
మిన్నకుందువె మాకెల్ల / మేటివయ్యు
నకలజననుత ధీమంత ! / జాంబవంత !”

464

శీ. అనిన సంగదువలుకుల / నాలకించి
నకలవానరలం జూచి / జాంబవంతుఁ
“డలఘుబలులార ! వార్ధక్య / మలము కొనియె
నేమి నేముదు మనకార్య / మెట్టులగును ?

465

ఉ. పూర్వము ఖ్యాతిఁ గాంచితి నప్రూర్వబలాఘ్నఁ డితం డనంగ, నా
గర్వము నాకుఁ జెల్లెఁ గలకాలము నిల్చునె యశావనంబు ? నే
నుద్విని యశావనంబున మహోత్సుకతన్ జరియించునాఁడు న
నోర్వగఁజాలుబల్లిదుని / నొక్కని నేన్ గననైతి నయ్యెడన్.

శీ. వినుఁడు నాయశావనోదయవేళఁగాదె
విష్ణువు, త్రివిక్రముండయి / వెలసె భువి
బలి నణచినవామనుఁపాదములను

గాంచి వలగొని వచ్చితి / గడియలోన.

467

గీ. ఇట్టి వార్థక్యదశనైన / నీడఁబోక
 వార్ధి నఁబోక లఁఘించి / వచ్చియుందుఁ
 గాని బదరికాశ్రమవాసఁకారణమునఁ
 గాలుపడి దప్పె ముడమును / గోలుపోతి. 468

గీ. బదరికాశ్రమవాసినై / వసమునందు
 ఫలముఁన్ దిని యొకనాఁడు / పండుకొంటి
 నంత రాక్షసవరుఁడొక్కఁ / డరుగుదెంచి
 యొక్క మునివర్ణుని వధింప / నొడిసిపట్టె. 469

గీ. బ్రాహ్మణుఁడు నిత్యముఁ దపించుభక్తవరుఁడు
 అట్టివానిని భక్షింపఁ / బట్టినట్టి
 అసురవరు నెట్టి శిక్షింపఁ / నరిగినాడ
 నిరువురకుఁ బెద్దపోరయ్యె / ధరణి వణఁకె. 470

గీ. అసురవరుఁ డప్పు డెంతయు / నాగ్రహించి
 మూఁడుయోజనము ల్ గల / భూమిధరముఁ
 బట్టకొని వచ్చి యేపుమైఁ / గొట్టి నన్నుఁ
 కాలనెట్టితి ముడుమును / గోలుపోతి. 471

గీ. వెంటనే వానిమెడఁబట్టి / విఱుగఁగొట్టి
 నేలకుం గూల్చి చీల్చితి / నిఖలమునులు
 నన్నుఁ దొరికించి మే లని / సన్నతెంప;
 అవతావంబు నాకిక్ష్వా / డబ్బనొక్కొక్క ? 472

గీ. ఒక్కయూఁకునఁ దొంబదియోజనంబు
 లిప్పుడైనను దాఁబెద / నేమిలాభ
 మందుచే నేమిలోచక / యరయుచుంటి
 దండిమగఁడవ్వఁ డీవార్ధిదాటుగనుచు. 473

గీ. అనిన విని వానరోత్తము | లదరిబెదరి
అంగదునిఁ జూచి రపు డుచాఁడుంబు కొఱకు
వాయునందనుఁ డేమియుఁ | బాలుపోక
నేత్రములమోడ్చి రాము ధ్యానించుచుండె.
సీ వికటుండు వానరప్రేతులఁ జూచి ము

474

ప్పదియామడలుదాఁటి | వత్తునియె
నీలుండు నలుబడినాలుగామడల నే
దాఁటనోపుదునని | యోటుకడియె
దుర్ధరుం డేబడితొమ్మిది యామడ
లవలీల దాఁటెదనని వచించె
నలుఁడు డెబ్బదియోజనంబుల లంఘించు
వీరుండనని పల్కి | విష్టవీఁగె

గీ. దధిమఁఖుఁడు లేచి యెరుబది | దాఁటవచ్చు
దిరిగి గాఁజాలనేము సంఘేహమనియె
నంత మిలిగినవానరు | లలపులేక
మిన్నకుండిరి మిక్కిలి | ఖిన్నులగుచు.

475

గీ. అంత నంగదుఁ డించుక | యంగలార్చి
పరిపరివిధంబులఁ దలంచి | పరితపించి
అల్లకల్లోలముగ నున్న | యబ్ధి జూచి
ఎల్లవానరులం గాంచి | యిట్టులనియె.

476

గీ. “ఒక్క దుముకున నే నూఱుఁయోజనముల
దాఁటెదంగాని యచ్చోట | దైత్యవరుల
తోడఁ బోరాడవలసెనన్ | దోర్బలంబు
చాలనో చాలదోయని | సుకేయింతు.”

477

గీ. అనిన నానని తఃయూచి / యంగదుఁగని

“భటులు సేవకులుండఁగ / వైరిపు”కిఁ

దొలుతె యువరాజు వెడలినఁదొడరు హాని”

అనుచు బాంబవంతుఁడు చూచె / నాంజనేయు.

478

గీ. “రాజధర్మానుగతి, యువరాజుఁ దొలుత

వైరుల స్థలాంతరమునకుఁబ్రాపఁదగదు;

అచటికిం బోయి యేతెంచు / నలఘుఁ డెవఁడు?

హనుమ ! యోదింపుచూ వేగవృద్ధిలేదు.

479

చ. నెఱవరి వీయఁస్థ గమనింపకయుఁటివో ? రాముకార్యమున్

మఱచితివేమొ ? లేక తగుఁచూర్గమెఱింగి, యెఱుంగనట్లు మా

అఱిముఱిజూచుచుంటివో ? మహాబలనందన! నీబలంబు నీ

వెఱుఁగవుగాక యీజలధి / యంతటిదైనను నీకు లెక్కయే? 480

గీ. వాయునుతుఁడవు, వాయువుఁబంజీబల్లి

దుఁడవు, బ్రహ్మచారివి, సావరుఁడవు, ఘుఁగుఁడ

వీవు లంఘింపఁదొడరిన / నీపయోధి

కాల్య యగుఁగాదె నీదువేగమున కనఘ. !

481

ఉ. తెంపరి వెందు వాయువుగఁగిన్ బొఱఁబాఱఁగఁజాలు, దీవు సా

ధిపఁగ లేనికార్యము మఱిన్ దలపోయఁగ లోకమందఁ గా

న్పింపదు, మాయఁస్థ గమనింపుము, నింపుము కూర్చి, మమ్ముఁ

క్షింపు ముసాయమొందు పరికింపుము వేల్పులు సన్నతంపఁగన్.

చ. వెరవరి వే నెఱుఁగుదును / వేళనుబట్టి మెలంగునట్టి ధీ

వరుఁడవు, లంకయందుగల / వైరులనెల్లర నొక్కతోకతో

గిరగిర ద్రిప్పికొట్టఁగలకేసరి వామదఁబాపకుండ నీ

కరణి మానమూనితివి / కారణమేమి సమీరనందనా.

482

చ. వినుఁడు సమీరనందనుఁడ(వితః)చరిత్రము వీరులార! హె
చ్చినతమి సావధానముగఁ (జెప్పెద నించుక యాలకింపుఁడీ
ఘుచున కసాధ్యకార్యము జగంబున లేదని చాటవచ్చు, నీ
తనిజననంబు సర్వజనసన్నతమందురు సత్కుసీశ్వరుల్. 484

కం. హిమవత్పర్వతము సమీ
పమునన్ కశ్యపుఁడచు ఋషివర్యుఁ డొకం డు
త్తముఁడు తపస్సంపన్నుఁడు
మమకారముఁ దక్కి యాశ్రియఁబుననుండున్ 485

గీ. అమ్మహాత్ముని నిరతంబు (నాశ్రయించి
అచట మఱికొందఱు మునీంద్రు (లలరుచుండ్రు
అంత నొకనాఁడు వనగజం (బాహుమీటి
అల్లకల్లోలముంజేసె (నాశ్రమంబు. 486

గీ. అచట హనుమంతుతండ్రి, యత్యధికబుఁడు
సాటిలేనట్టిమగలకు (మేటిమగఁడు
తపముఁ గావించుకొనుచు సంభ్రతమునుండుఁ
గేసరియనంగ నుతికెక్క (క్షీతి నతండు. 487

క. కేసరియనునామ మతని
కే సరి విక్రమజితశత్రుకేసరి వనగా
కేసరి సుగతుతవానర
కేసరి రక్షకులనర(కేసరి సరిగా. 488

గీ. “అకట! యైరావతముఁబోలి(నట్టిగజము
వచ్చి విచ్చలవిడిహెచ్చి (పెచ్చుపెట్టిగె
మమ్ము రక్షింపుమా” యంచు (మానివరులు
వేడుకొనఁజొచ్చి రాతని (వివిధగతుల. 489

ఉ. “చాలు నుతిపనేల మునిసత్తములార? యొకింత నెమ్మదిన్
దాలిమిఁబూను” డాచు భుజదర్పమునన్ జెరరేగి మత్తశు
డాలము ముష్టితాడనమునన్ భునిఁగూలిచి కొట్టి కుంభమున్
గేలను జీల్చి చూపె దః కేసరినామము సార్థకంబుగాన్. 490

గీ. అత మునివయ్య లెల్లరు / నతనికడకు
వరము లిచ్చెదమనిమెచ్చి / వచ్చినంత
కేసరి మునీదులన్ జూచి / కేలుమోడ్చి
ఎద నొక్కించుక యోచించి / యిట్లు లనియె. 491

గీ. మీరు భగవత్సమానులు / మెచ్చి నాకు
వరము లిత్తురే లోకపావనుడనైతి
అనిలునకుఁ దుల్యఁడైనట్టి / యతులబలుఁడు
నాకుమారుడై జచ్చిచి / నన్ రహింతు. 492

చ. అనవిఁ మాకులెల్లరుఁ దథాస్తవి యచ్చొటువాసి రావయిన్
వినుఁడొకనాఁడు కేసరిపరిత్రకులాంగన సచ్చరిత్ర యం
జనయనుకంజనేత్ర కడుఁజక్కనిచుక్కయనంగ లోకమం
దున నుతిఁగొన్నచాన పుపుదోటమెలంగుచునుండ నొంటిమై

శ. బంగారము పసమించిన
సింగారము గ్రాలమోము / శీతాంశుగతిన్
రంగారఁజూచి యంగజ
కంగారును గోరివచ్చె / గంధవహుడుగా. 493

గీ. వ్రకృతి సుపదఁజూచుచుఁ / బుకజాక్షి
నిండుమనమున నొకశిలన్ / బండుకొనియె
గడలఁ గమ్మఁపూదావి / గడలుకొనఁగ
నాపె వీక్షించి మోహించె / ననిలుఁ డెలమి. 494

చ. అగ్నిలుడు చేరవచ్చి కసుమాంగిసోబంగునుగాంచి కామియై
తను వవశంబుగాఁ దరుణిదార్కొని మెల్లఁగఁ గాఁగిలింపె న
వ్వనరుహనేత్ర త్రుళ్ళిపడి | నాయువుఁగాంచి శపింపనెంచినం
తనే గమనించి పుష్పములఁతావి గుబుల్కొన నాతఁ డిట్లనెక.

గీ. “పెలఁది! కోపించి నన్ను శపింపఁడగదు
జరగినయదఁత మెఱుఁగవు | నన్నుతాంగి!
నీమగఁడు నన్నుబోలిననిరుపమాన
బలుఁడు సుతుఁడుకాఁగోరె నాబ్రాహ్మణులను.

497

గీ. అట్లయగుఁగాక యిది బ్రాహ్మణసరేణ్యు
లక్కఱింబునఁ దాకితి | ననువమాంగి
గర్భమ ఫలించుఁ బుత్తుఁ డావిర్భవించు
వాయునందనఁడన వాఁడు | వ్రణుతిఁగొంచు.

498

గీ మునులవాక్కు లమోఘమల్ | పూవుబోణి
అట్ల నాదు వీర్య మమోఘ | ముంబుజాక్షి!
అజని సంకల్పము బలీయ | మనువమాంగి
అనుచు నాశీర్వదించి యయ్యనిలుఁ డేగఁ

499

క. అంజన నయనవినిర్జిత
ఖంజన సతతమునిజనకాక్షితవిజ్ఞా
నాంజన పతికజ్జకు వీఁ

కం జన నతఁ డాపెసరణిగని యిట్లనియెన్.

500

ఉ. “తొందఱపాటఁతో నయనతోయరుహద్వయ మెఱ్ఱవాటగా
డెందము తల్లడిల్లఁగ వడిన్ పదకంకజమల్ తడంబడన్
కుందున బాష్పవారి కనుగొల్కులజాటఁగ నేగుదెంచితో
మందగడేంద్రగామిని ప్రమాదములేదుగదా వచింపుమా.”

501

- గీ. అనినవిని చేలఁ గన్నుల స్రవస్త్రకొనుచు
జరగినయుదంతమంతయు | జలరుహక్షి
మగనితోఁజెప్పె నాతఁడు | మగువఁజూచి
“కుందకుము కోర్కె యీడేత్రఁ | గుందరదన.” 502
- గీ. అనుచు నోదార్చి మేలని | యనుమతించి
కొఁగిటంజేర్చి ముద్దాడి | కనులఁదుడిచి
సంత సుస్వాంతమునఁ గాంత | వంతఁదక్కి
సంశయముఁబాసి యెంతయు | సంతసించె. 503
- గీ. అంత నొకనాఁడు శుభలగ్నమందు నాపె
* గర్భమున నర్భకుఁడొకఁ డావిర్భవించి
దినదినంబును వర్ధిల్లెఁ | దేజమునను
శుక్లవక్షశ శాంకుని | శోభమీటి. 504
- గీ. ఆతఁడే యీతఁ డీరీతి | ఖ్యాతిఁగాంచె
బాల్యమున నీతఁ డొకనాఁడు | బాలభాను
మండలముఁజూచి ఫల మని | మతిభ్రమించి
మింగి నొక్కుమ్మడిఁ జెలంగి | నింగి కెగరె. 505
- గీ. అంత నమరేంద్రుఁ డలిగి వజ్రాయుధమునఁ
జెలఁగిగొట్టిన యంత మూర్ఛిల్లె నితఁడు
వాయుదేవుండు కోపించి | వాయువులను
అవని బంధించె నాకు లల్లాడకుండ. 506
- గీ. డర్వి కవసానదశ వచ్చెనోయనంగ
వ్యాకులముఁబొందె నెల్లెడ | నఖలజీవు

* స్వాతీనక్షత్రము, మేషలగ్నముఁగల కార్తికబహుళ చతుర్థి భామపా
రము:—హనుమంతుని జననము

లంత దేవతఁ లేఁచి | యనిలుఁజూచి

చేతులఁమోడ్చి హనుమ నాశీర్వాదించి.

507

గీ. “న్యాయమా వాయుదేవ మహానుభావ!

ఈపు కోపించినన్ సృష్టి | యెట్టులుండు?

అఖిలవరముల నిచ్చెద | మాగ్రహంబు

వీడి జీవుల నెల్ల గానాడు మింక.”

508

గీ. అనినవిని దుఃఖమించుక | యుగనయించి

తనదునుతుఁజూచి యా దేవతలను జూచి

తల్ల డిల్లెడుజీవసంతతులఁ జూచి

ఎంతయున్ సంతసించుచు | నిట్లు లనియె.

509

క. “అమరత్వ మజేయత్వము

సమరత్వము సర్వశాస్త్రసంపూర్ణత్వం

బమరఁగ గరణింపుడు నా

కొమరుని దీవింపుఁ డెపుడుః | గొల్చెద మిమ్ముగా.

510

గీ. సంతతము సత్పథంబున | సంచరించి

సాధుసజ్జనసాంగత్య | సరణిఁగాంచి

నిఖిల శస్త్రాస్త్రములను తృణీకరించి

నాకుమారుఁడు శోభిల్లుఁగాక భువిని.

511

గీ. ఆదివిష్ణువు రాముఁడై | యవతరించె

నతనిభక్తుఁడై యతులవిఖ్యాతిఁగాంచి

నాకుమారుఁడు శోభిల్లుఁ | గాక భువిని

భవ్యచతులార ! సకలదిక్పాలులార !.”

512

గీ. అట్లయగుఁగాక యనుచు సమ్యమగులెల్ల

సంతసించుచు వెడలిరి | స్వర్గమునకుఁ

బిడవ నల్లెడ విచ్చలవిడిగ నీవు
సంచరించితి వార ! కేసరికుమార !.

513

గీ. నాటినుండియు జీవసూతతి రహింప
భరిర ! వాయుదేవుడు జగత్పాణిఁడయ్యె;
బర్హతంబుల వనముల ! సర్వదిశల
మించినబలుండవై సంచరించి తీవు.

514

గీ. బాల్యమున నీవు నై జచాపల్యమునను
మునులయాశ్రమంబులఁ గొంఁపెతనముఁజూప
వార లెల్లరు నీవు నీబలము మఱచు
నట్టుల శపించి రించుక ! యాగ్రహించి.

515

గీ. అమరకతి నీనుహనువులయందుఁగొట్టి
నంత నీవోర్చి హనుచుంతుఁ ! డవఁగ భువిని
ఖ్యాతిఁగాంచితి వార లోకైకవీర !
అమితబలవంత ! హనుచుంత ! ! అరికృతాంత !."

516

గీ. అంత హనుచుంతుఁ డింతయు ! నాలకించి
జానకీఁ దలంచి తనయాత్మశక్తిఁగాంచి
రాముని స్మరించి, పవనునిఁ ! బ్రస్తుతించి
అసురవిభునాచి యెంతయు ! నాగ్రహించి.

517

గీ. మెఱవడి నాల మాడించి ! మేచుమెంచి
లంకదెసఁజూడ్కి నిగిడించి ! హుంకరించి
జాంబవంతునకుఁ మ్రొక్కి ! జరకుఁదక్కి
ఎల్లవానరు లాలింప ! నిట్టులనియె.

518

ఉ. "రావణకుంభకర్ణముఖిరాక్షసవీరులయే వణించి, సీ
తావనితాశిరోమణియుదంతము సాంతముగానెఱింగి, సం
భావనఁబొంది, యిచ్చటికి ! వచ్చెదఁ జెచ్చెర రాకయున్న నేఁ
భావనిఁగాను, రాఘవునిభక్తుడఁగాను, వ్యజౌతు దేహముక.

మ. భళిరా ! రాముడు నాదుదైవము, జగత్పాలకు నాతండ్రే, వే
ల్పులచే నెల్లవరంబుల బడసితిన్ / లోకుల ప్రశంసలుగ, నీ
జంధి దాటగఁజూచేని వసుధ శ్రేయంబె, యెవ్వని కే ?
నిలుడి వానరయోధులార ! ధృతితోఁజిచ్చింతతో నిచ్చుట. 520

క. కడలించెద భాగోళము

విదళించెద నాది శేషు వేయిశిరంబుల్

ముదలించెద లంకేశుని

వడలించెద జనకపుత్రిఁ / రావణగార్తి. 521

శా. తుంగుట్రబ్రహ్మశిరంబుల, ధరణి జేర్చుట, గాల్తులోకాధి, నం
డింతుట సప్తమహాబుల, సురల నేర్పింతుట, వడిన్ గొండల
దాతుట చిడిగఁజేయుదుట, దితిజులన్ దండింతు, శ్రీరామకీ
కాంతారత్నముఁగానకున్నమును లంకక బెల్లగింతుటధృతిన్. 522

చ. దనుజు లెదిర్చిరక జెలఁగి / స్థానిపు శూలముఁబూని వచ్చినక
వనజధవ్రాదు వద్దని సుఖశ్వులతోఁ జనుదెంచి యుద్దేశన్
ఘనమగు రామబాణమనఁగఁ జని రావణునియ్యుజొచ్చి యే
జనకజఁజూచి రామనృపచంద్రునిముదిరకఁ జూపి వచ్చెదక. 523

శా. ఓరీ రావణ ! లోకమాతయగు నా ముర్వీసుక దొంగవై
వీరీతిహరియించినాడ వపురా / యీవార్ధిలఁఘించి లం
కారాజ్యంబును జేరఁజాలరనుచు / గర్జించి వందించితే ?
వీరుల్ మేలన నన్నుఁ దార్కొనుచు నీబీరంబు నేఁజూచెదక."

మ. అని లంకాపురిఁ బెల్లగింతునని మీరావేశముంబొంది, హు
మ్మనియొక్కుమ్మడిహుంకరించియతులారా కారమియాశ్వుతి
గొనెనన్నట్టుల మేలుపెంచి తృటిలోఁగొండంతయుప్పొంగిన
హనుమంతుఁ గని జాంబవంతుడనెల్ల హుంకరుండనుబొందుచు.

ఉ. “నాయన! యాంజనేయ! రఘు! నాథు! భక్తుడవైతి కార్యమే
జేయుదువం చెటింగియె వచ్చించితి, నీమహిమం బమోఘ మీ
తోయధిదాటి బంధుజనముఃఖముఃబావఁగ నోపుదీపు రా
మాయాధూర్వహుండ వఖిలాశ్రితచందన! నాయునందనా! 526

ఉ. దంబుగ మేను పెంచి జగదంబునకుఁ తెగినిల్చితేని, యా
దాబరశూచ్యుడై నిజవిడంబనలకు విడనాడి నీమహా
దాబుల నాగ్రీ జాపకినిఁదత్తుక రావణుడప్పగించు; ని
య్యంబుధిదాటి మమ్ము వివదంబుధిచుడితరింపఁజేయుచూ.” 527

గీ. అనినవిని జాబవంతుని ॥ నాదరించి
కేసరిసుతుడు కేసరి ॥ నీసడించు
గతిని గజ్జించి యిట్లనె ॥ “గంధిదాటి
ఇచటచున్నట్లు తృటిలోన ॥ నేగుదెంతు. 528

గీ. ఇంక జుకేల? రామునిలెంక తెలు
హాని చేశూరదని నమ్ము ॥ డాత్మలందు
దైవబలముచు మీచునే ॥ దచుజబలము
జనకజం జూచివత్తు నిన్సౌశయముగ. 529

చ. జలవిధిదాటి సీతఁగని ॥ చ మ్మనవచ్చెన సౌఖ్యముగఁగా
వలనను, రావణుకదునిమి ॥ బ్రహ్మాశిరంబులఁదన్ని వ్రజ్యల
జ్వలనుని మింగి ఘోరసమర్థిమదంబునణచి వత్తు, నా
బలముఁ జలాబుమీరెఱుగఁ ॥ జాలరు, నాకునసాధ్యమున్నదే”?

చ. అనినవిని జాబవంతుఁ డనిలాత్మజఁగౌఁగిటఁజేర్చి యిట్లను
“జనకజన్మలేన్ గనినె ॥ జాలును, రాముడు వార్ధిదాటి, య
ద్దనుజలసహరించి, తనతన్వివిగైకొని తన్విబొందు; బా
వని కడుఁబావచుండని సుప్రద్యులు నిన్ను నుతింతురెతయున్.”

చ. అనిశము రాముగాథఁ గొనియాడిన నాడినఁ బాటఁ బాడినఁ.
 వినిన, స్మరించికా భువిఁ బరివ్రుడు స్వర్గసుఖంబు లొందు నిం
 దునివలె; ఘోరసంసరణరోగముఁ బాపు మహాపథంబు నాఁ
 దనరినరామ నామనుధఁద్రావినవాఁడ శ్రీవుండు భూస్థలిఁ. 532

క. అలఘుఁడు శ్రీరామచరణ
 జలరుహమదబంధరుండు; | సాత్వికుఁ డగు శ్రీ
 తులసీదాసునికవితం
 గల భావ మొకింత వ్రాయఁ | గలిగితి నేమో ? 533

క. హనుమత్సూజితనామా !
 వినమత్సుత్రామ ! వినుతవిబుధస్తోమా !
 ఇనకులవననిధిస్తోమా ! 534

జననుతసుగుణాభిరామ ! జయరఘురామా !. 535

చ. ననకననందనాదిముఁచంద్రనిషేవితసత్కథాసుధా
 వనధిజనద్యశఃకుముదబంధుకరామృతధౌతసర్వది
 గ్జనపదవత్రనస్థజనసన్నతజీవన ! సర్వలోకపా
 వన ! సుజనావనా ! యఘలపాపవిమోచన ! పద్మలోచనా ! 536

మ. వినమితదనుజేంద్రా ! | విస్ఫురత్కిర్తి సాంద్రా !
 త్రినయననుతనామా ! | దేవతాసార్వభౌమా !
 కున్యపతిమదభంగా ! | కోమలశ్యామలాంగా !
 జనహితమతిమంతా ! | జానకీ ప్రాణకాంతా !. 537

గద్య.

ఇది శ్రీభాగవతుల నారసింహశర్మ విరచిత శ్రీతులసీరామా
 యాణమునందలి కిష్కింధా కాండము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు.